

Projekt

z dnia 27 sierpnia 2018 r.

Zatwierdzony przez .....

**UCHWAŁA NR .....
RADY MIEJSKIEJ W ZAKROCZYMIU**

z dnia ..... 2018 r.

w sprawie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Zakroczym na lata 2018 – 2023

Na podstawie art.18 ust.1 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2018 r. poz. 994, 1000, 1349 i 1432) oraz art.17 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r. poz.1508) uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Zakroczym na lata 2018 – 2023 określoną w załączniku do uchwały.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik do uchwały Nr .....
Rady Miejskiej w Zakroczymiu
z dnia ..... 2018 r.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY ZAKROCZYM

NA LATA 2018 - 2023

GMINNY OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W ZAKROCZYMIU

Spis treści

WPROWADZENIE	3
1. CZĘŚĆ WSTĘPNA.....	7
1.1. WSTĘP	7
1.2. PODSTAWY POLITYKI SPOŁECZNEJ	8
1.3. PODSTAWY PRAWNE TWORZENIA STRATEGII.....	9
2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	11
2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY ZAKROCZYM.....	11
2.2. DEMOGRAFIA	13
2.3. PROBLEMY SPOŁECZNE IDENTYFIKOWANE PRZEZ OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ	15
2.4. KWESTIE DZIECKA	28
2.5. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI I SENIORALNA	33
2.5. PROBLEMY OSÓB BEZROBOTNYCH ORAZ AKTYWNE FORMY PRZECIWDZIAŁANIA BEZROBOCIU	36
2.7. KWESTIE PRZESTĘPCZOŚCI.....	41
2.8. PROBLEM UZALEŻNIEŃ.....	43
2.9. ANALIZA SWOT	49
2.10. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ	53
3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA	54
1.1. MISJA.....	54
1.2. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE I KIERUNKOWE.....	56
Obszar problemowy 1:	56
Obszar problemowy 2:	58
Obszar problemowy 3:	61
Obszar problemowy 4	64
3.3. MONITORING I WDRŻANIE STRATEGII	68
Monitoring i Ewaluacja	68
Wskaźniki stopnia efektywności realizacji strategii	68
Cel strategiczny 1	69
Cel strategiczny 2.....	70
Cel strategiczny 3.....	70
Cel strategiczny 4.....	72
4. UWAGI KOŃCOWE.....	73

WPROWADZENIE

Mówiąc o gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, należy mieć na myśli w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji pomocy społecznej (i pokrewnych), prowadzone na terenie gminy, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin, mieszkańców gminy.

Układ zależności i hierarchia europejskich, krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych

Schemat prezentuje aktualny system prowadzenia polityki rozwoju, oparty o hierarchiczny układ dokumentów strategicznych, wzajemnie ze sobą spójnych i powiązanych.

W oparciu o uzyskane informacje i materiały został przygotowany dokument dla Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zakroczymiu, który pozwoli na racjonalizację

lokalnej polityki społecznej oraz wskaże obszary, które w najbliższym czasie powinny stać się przedmiotem szczególnej troski władz lokalnych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Zakroczym na lata 2018 -2023 składa się z trzech zasadniczych części, tj. części wstępnej, diagnostycznej i programowej.

Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu – są w niej przedstawione podstawy polityki społecznej, uwarunkowania społeczno - prawne tworzenia strategii.

Część diagnostyczna dokumentu zawiera charakterystykę gminy, informacje na temat sytuacji demograficzno - bytowej jej mieszkańców oraz diagnozę problemów społecznych gminy. Diagnoza obejmuje następujące kwestie:

1. Problemy społeczne identyfikowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej;
2. Kwestia dziecka;
3. Kwestia senioralna;
4. Problem osób bezrobotnych oraz aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu;
5. Kwestia uzależnień;
6. Kwestia niepełnosprawności;
7. Problem uzależnień;
8. Problematyka ubóstwa;
9. Analiza SWOT,
10. Zasoby umożliwiające rozwiązywanie problemów społecznych.

W części diagnostycznej strategii zostały wskazane najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem działań samorządu lokalnego, a są one częścią programowej dokumentu.

W części programowej zostały przedstawione najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań. Ponadto została zaprezentowana informacja na temat sposobu wdrożenia strategii oraz prowadzenia monitoringu i ewaluacji jej realizacji.

Strategia rozwiązywania problemów pomocy społecznej zorientowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej jak: oświata, służba zdrowia, sądownictwo.

Celem strategii jest:

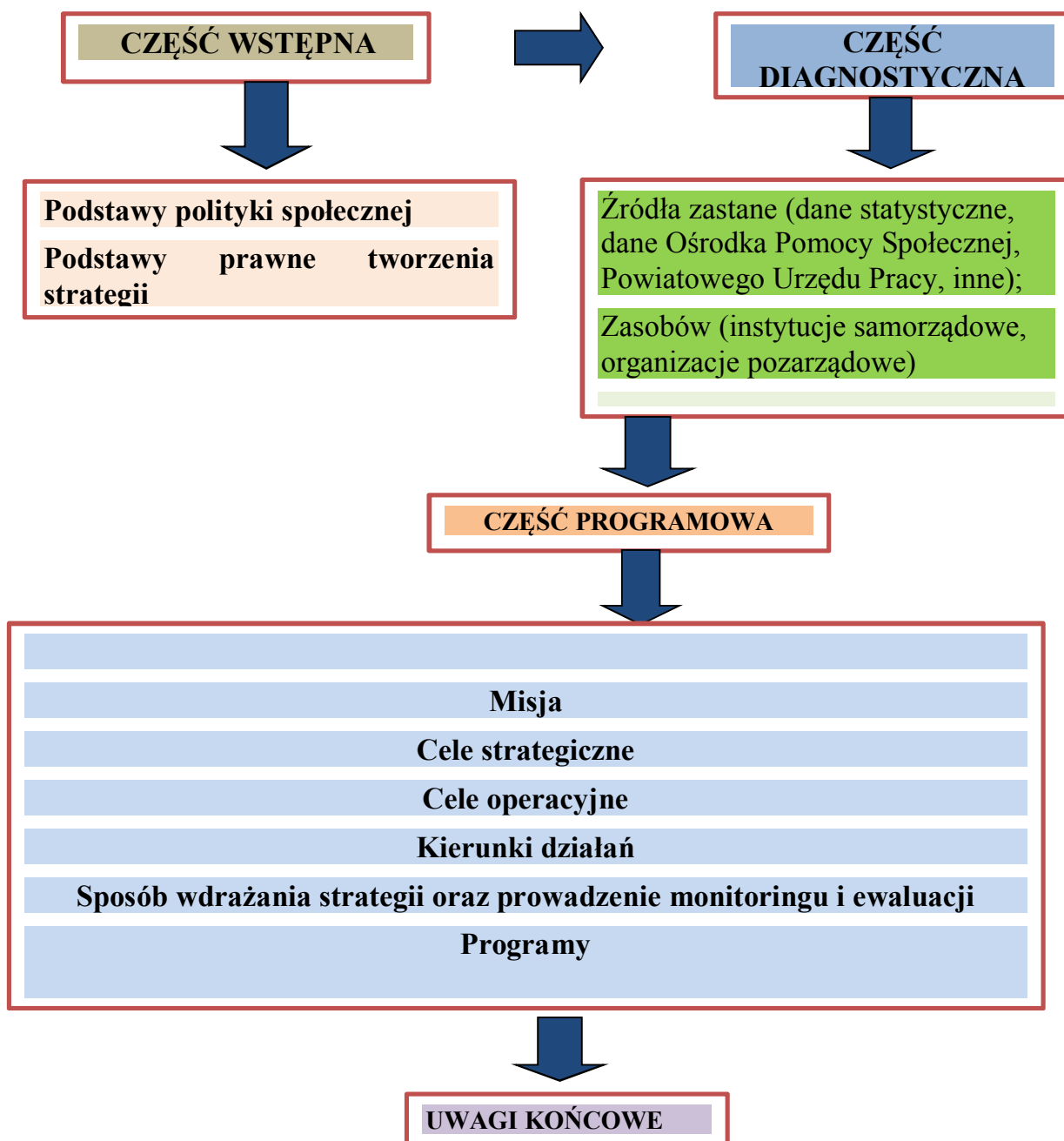
1. Określenie kierunków działań zmierzających do łagodzenia skutków dominujących problemów społecznych.
2. Sformułowanie zadań programowych i ich realizacja dla różnych grup problemowych, których główną problematyką jest:
  - Zapewnienie dostępu do pracy, zasobów, praw, dóbr i usług dla wszystkich;
  - Zapobieganie ryzyku wykluczenia społecznego;
  - Mobilizacja wszystkich organizacji ze sfery polityki, gospodarki i społecznej.

Graficzne opracowanie metodologii Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zakroczym na lata 2018 – 2023 prezentuje diagram 1.

Diagnoza problemów społecznych przez obszary strategiczne została sporządzona przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Zakroczymiu, we współpracy z Urzędem Gminy oraz jednostkami administracji publicznej takimi jak: Powiatowy Urząd Pracy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Posterunek Policji, Szkoły, organizacje pozarządowe, stowarzyszenia, Samodzielne Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej przy wykorzystaniu własnych materiałów sprawozdawczych, analiz, doświadczenia, wiedzy i kompetencji z zakresu polityki społecznej.

Koordynatorem Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zakroczymiu.

Diagram 1. Metodologia opracowania dokumentu strategii

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA

1.1. WSTĘP

W dniu 1 maja 2004 r. weszła w życie nowa ustawa o pomocy społecznej, która przekazuje lokalnym samorządom kompetencje w zakresie realizacji zasadniczych obszarów polityki społecznej państwa.

Ustawa określa:

1. Zadania w zakresie pomocy społecznej;
2. Rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich udzielania;
3. Organizację pomocy społecznej;
4. Zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.

Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Diagnoza problemów społecznych występujących na terenie Gminy Zakroczym została sporządzona w oparciu o dane będące w dyspozycji Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej uzyskane w toku bieżącej działalności, Powiatowego Urzędu Pracy w Nowym Dworze Mazowieckim, instytucji i organizacji działających na terenie Gminy.

W oparciu o diagnozę została opracowana strategia rozwiązywania problemów pomocy społecznej na najbliższe 5 lat, która jest rozwinięciem działań oraz założeń programowych realizowanych w sferze pomocy społecznej w Gminie Zakroczym.

Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej nałożyło na nasz kraj obowiązek opracowania Narodowej Strategii Integracji Społecznej oraz Krajowego Planu Działania na rzecz integracji społecznej. Myślą przewodnią obu dokumentów jest zaplanowanie i wypracowanie instrumentów polityki społecznej, dzięki którym możliwe będzie budowanie zintegrowanego społeczeństwa, wolnego od problemów wykluczenia społecznego i ubóstwa.

Konkretne aktywności mają przyczynić się do:

- Dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie;

- Rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia;
- Modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia;
- Wspierania integracji społecznej.

1.2. PODSTAWY POLITYKI SPOŁECZNEJ

Polityka społeczna oparta na określonych wartościach i zasadach może być postrzegana jako przewodnik działania państwa i władz samorządowych różnych szczebli w celu kształtowania warunków życia ludności, stosunków międzyludzkich i ogólnych warunków rozwoju oraz harmonizowania i godzenia rozbieżnych interesów różnych grup społecznych. Z wartości wynikają zarówno cele polityki społecznej, jak i zasady.

Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

1. **Zasada samopomocy,**
2. **Zasada przezorności,**
3. **Zasada solidarności społecznej,**
4. **Zasada pomocniczości,**
5. **Zasada partycypacji,**
6. **Zasada samorządności,**
7. **Zasada dobra wspólnego,**
8. **Zasada wielosektorowości.**

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

- **Dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najsłabszych;**

- **Prowadzenie bieżących działań osłonowych;**
- **Dostrzeganie zagrożeń społecznych z wyprzedzeniem;**
- **Dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.**

Mówiąc o wartościach, należy wspomnieć o wartości podstawowej, jaką jest dobro rodziny, która stała się fundamentem niniejszego dokumentu programowego, ponieważ wszelkie działania oferowanej pomocy należy rozpoczynać od wspierania rodziny jako najważniejszej komórki społecznej.

1.3. PODSTAWY PRAWNE TWORZENIA STRATEGII

Obowiązek opracowania Gminnej Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17. ust. 1 pkt. 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1508). Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r o samorządzie gminy (t. j. Dz. U. z 2018 r. poz. 994),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2018 r., poz. 998),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t. j. Dz. U. z 2018 r. poz. 450),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 1828 ze zm.)
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1265),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016 r. poz. 487 ze zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 511),
- ustawa z dnia 29 lipca 2006 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1030),

- ustawa z dnia 29 lipca 2006 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390 ze zm.).
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1952 ze zm.),
- ustawa z dnia 7 września 2008 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j.Dz. U. z 2018 r. poz. 554),
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2017 r. poz.
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1457) zm.),
- Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. 2016 r. poz. 1860 ze zm.).
- Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz.U z 2017 r. poz. 1851 ze zm.).

A także dokumenty strategiczne:

1. Strategia Europa 2020;
2. Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji;
3. Strategia Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020;
4. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030;
5. Strategia Rozwoju Gminy Zakroczym 2004-2020.

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

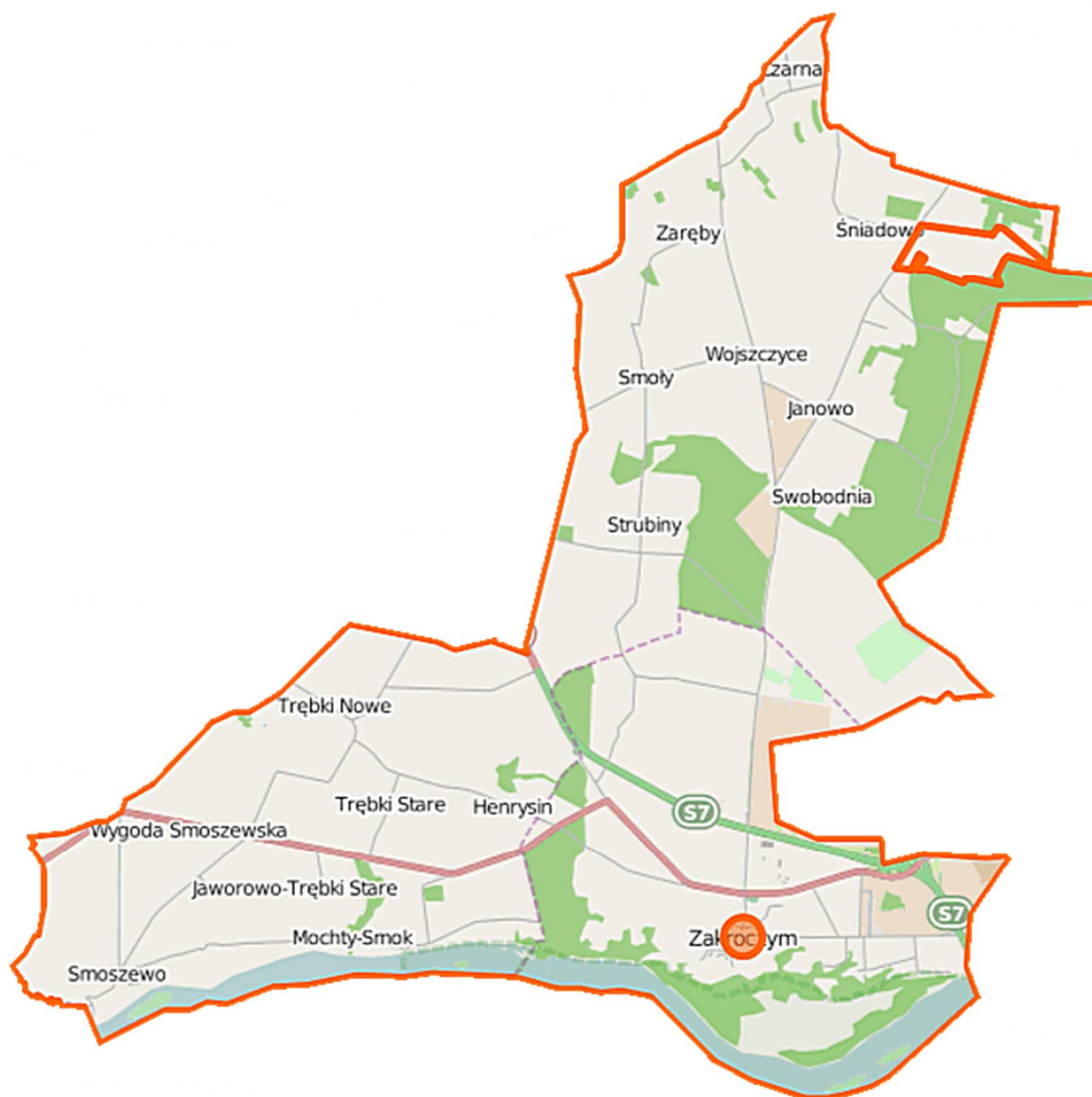
2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY ZAKROCZYM

Gmina Zakroczym, to gmina miejsko – wiejska położona jest w północno – zachodniej części województwa mazowieckiego, w powiecie nowodworskim, w odległości 25 km na północ od granic Warszawy. Gmina Zakroczym graniczy z gminami:

- Pomiechówek– od wchodu,
- Nowy Dwór Mazowiecki, Czosnów i Leoncin– od południa,
- Joniec, Czerwińsk nad Wisłą – od zachodu,
- Załuski - od strony północnej.

Gmina Zakroczym zajmuje obszar 7142 ha. Gmina liczy 6006 mieszkańców. Administracyjnie gmina została podzielona na 16 sołectw: Błogosławie, Czarna, Emolinek, Henrysin, Janowo, Jaworowo – Trębki Stare, Smoły, Strubiny, Swobodnia, Śniadowo, Trębki Nowe, Trębki Stare, Wojszczyce, Wólka Smoszevska, Wygoda Smoszevska, Zaręby.

Rycina 1. Gmina Zakroczym

Źródło: https://www.google.pl/search?q=mapa+zakroczymia&rlz=1C1AOHY_pIPL709PL709&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiis4_zn4LaAhXFxqQKHTZpCSUQ_AUICygC&biw=1024&bih=653#imgc=f1-3cBBf00sLOM., z dnia 23.03.2018 r.

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE**Tabela 1. Stowarzyszenia i fundacje działające na terenie gminy Zakroczym**

Nazwa	Miejscowość
Stowarzyszenie „Chorał” im. ojca Benignusa Sosnowskiego	Zakroczym
Stowarzyszenie „Dobry Klimat”	Zakroczym
Uczniowski Klub Sportowy „Lider”	Zakroczym
Stowarzyszenie „Nasze Horyzonty”	Wojszczyce
Ludowy Klub Sportowy „Wisła”	Zakroczym
Stowarzyszenie „ANTIDOTUM”	Janowo
Klub Sportowy Stowarzyszenie Bokserskie „Huragan”	Trębki Stare
Uczniowski Klub Sportowy „Szkolniak”	Zakroczym
Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Lokalnych „Vibus Unitis”	Wólka Smoszevska
Fundacja Kierunek Smoszewo	Smoszewo
Fundacja Smoszewski Brzeg	Zakroczym
Stowarzyszenie Seniorów	Zakroczym
Stowarzyszenie Klub Seniorów im. św. Izydora	Smoszewo
Stowarzyszenie Klub Seniorów im. Brata Zeno	Wojszczyce

2.2. DEMOGRAFIA

Według danych z 31 grudnia 2017 r. teren gminy zamieszkiwało 6006 osoby. Dane szczegółowe w tym zakresie prezentują tabela 2, 3.

Tabela 2. Ludność gminy Zakroczym na dzień 31 grudnia 2017

Opis	Ogółem		Kobiety		Mężczyźni	
	Osób	Procent	Osób	Procent	Osób	Procent
Populacja	6006	100	3064	51	2942	49

Źródło: Dane Miejskiego Urzędu Gminy Zakroczym.

Tabela 3. Ludność gminy według płci i grupy ekonomicznej w 2016 i w 2017

Opis	Wiek przedprodukcyjny		Wiek produkcyjny		Wiek poprodukcyjny	
	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Rok						
Mężczyźni	558	555	2094	2065	299	322
Kobiety	524	530	1841	1821	703	713

Źródło: Dane Miejskiego Urzędu Gminy Zakroczym.

Przyrost naturalny to różnica pomiędzy liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów w danym okresie. Jak wynika z danych Urzędu Gminy Zakroczym w latach 2016 -2017 na terenie gminy był ujemny przyrost naturalny, jest to niepokojący sygnał. Szczegółowe dane przedstawia tabela 4 i 5.

Tabela 4. Przyrost naturalny

Opis	Zgon	Urodzenia
2016 r.	68	63
2017 r.	71	62

Źródło: Dane Miejskiego Urzędu Gminy Zakroczym.

Tabela 5. Struktura zawieranych związków małżeńskich w gminie Zakroczym w latach 2016-2017

Wyszczególnienie	2016	2017
Ilość zawartych małżeństw	45	66
Liczba rozwodów	10	11

Źródło: Dane Miejskiego Urzędu Gminy Zakroczym.

Kolejnym niepokojącym sygnałem jest odpływ mieszkańców z terenu gminy, w 2016 roku wyprowadziło się 164 mieszkańców, zaś w 2017 roku 182 mieszkańców. Migracja zewnętrzna tj. napływ ludności na teren Gminy Zakroczym w latach 2016 - 2017 nie wyrównał strat odpływu ludności, ponieważ w 2016 r. na teren gminy przeprowadziło się 39 osób, a w 2017 r. 64 osoby.

2.3. PROBLEMY SPOŁECZNE IDNETYFIKOWANE PRZEZ OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ

Według ustawy o pomocy społecznej pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2 ust.1). Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 3 ust.1).

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z 12 marca 2004 roku prawo do pomocy społecznej przysługuje rodzinom, których dochód na osobę nie przekracza 514 złotych oraz na osobę samotnie gospodarującą 634 złote przy jednoczesnym wystąpieniu jednej z następujących okoliczności:

1. Sieroctwa,
2. Bezdomności,
3. Bezrobocie,
4. Niepełnosprawność,
5. Długotrwała lub ciężka choroba,
6. Przemoc w rodzinie,
7. Potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi,
8. Potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
9. Bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego,
10. Braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo – wychowawcze,
11. Trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą,
12. Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
13. Alkoholizm lub narkomania,

14. Zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej,

15. Klęski żywiołowej lub ekologicznej.

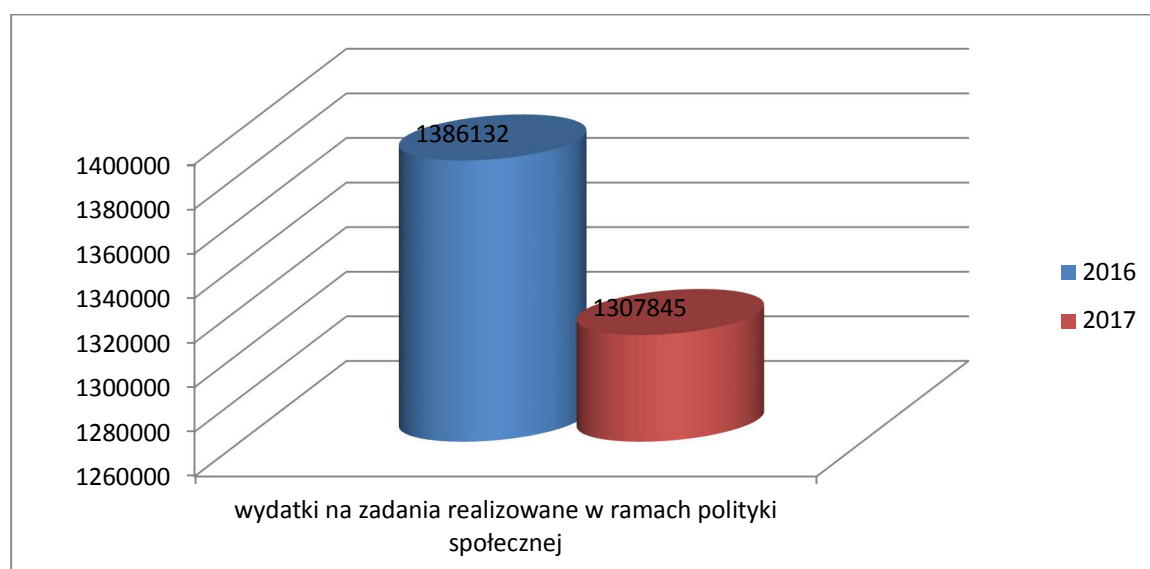
Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Zakroczym odpowiedzialny jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Do jego obowiązków należy:

- Prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej,
- Bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń (w tym organizowanie opieki i usług domowych),
- Współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym,
- Aktywizowanie środowiska lokalnego.

Ustawa zobowiązuje osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej do współdziałania w rozwiązywaniu ich sytuacji życiowej. Wszystkie dane na temat osób korzystających z pomocy społecznej pochodzą ze sprawozdań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zakroczymiu z roku 2016 i 2017.

Wielkość środków finansowych przeznaczonych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zakroczymiu na różne formy pomocy w latach 2016 – 2017 przedstawia wykres 1.

Wykres 1. Wydatki OPS na zadania realizowane w ramach polityki społecznej w gminie Zakroczym w latach 2016 -2017

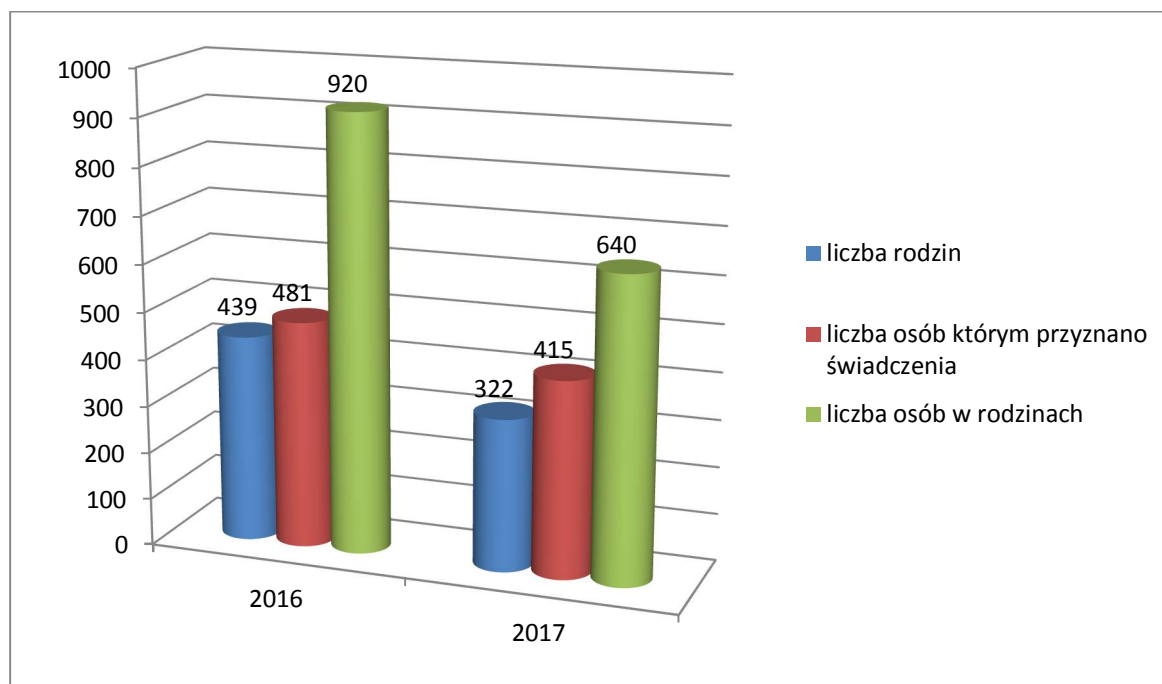

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zakroczymiu.

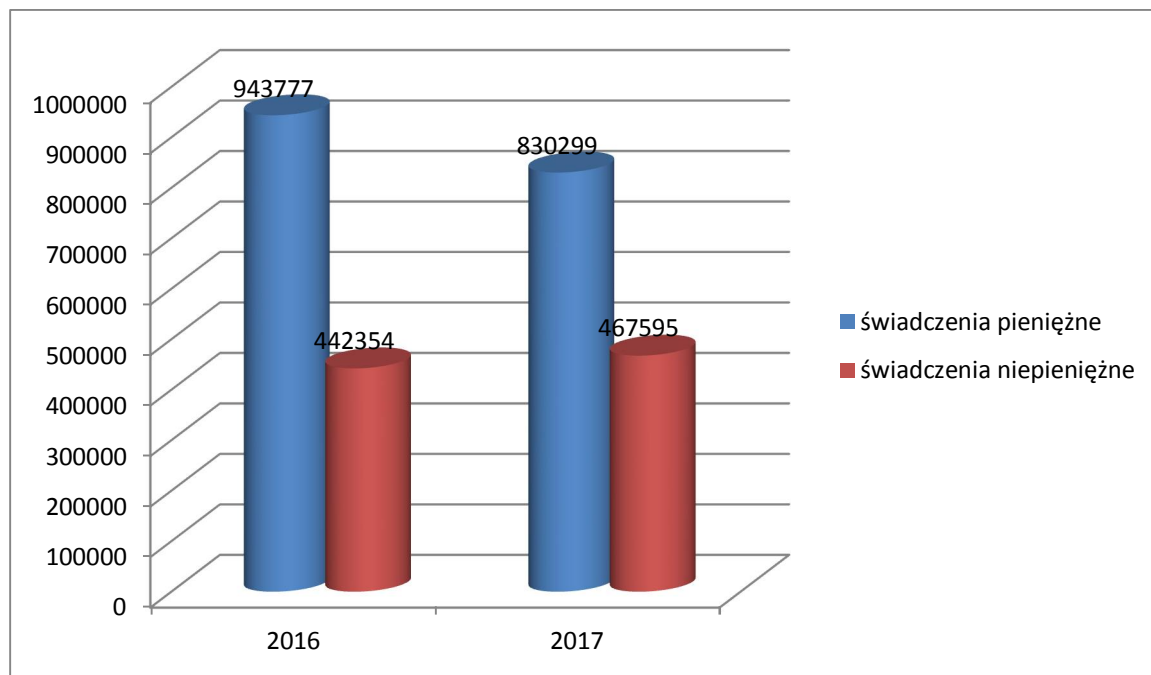
Na wykresie przedstawiono wysokość środków finansowych wydatkowanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Zakroczymiu na pomoc społeczną, uwzględniając kwoty na realizację zadań własnych gminy i zadań zleconych gminie.

Decydujący wpływ na korzystanie z systemu pomocy społecznej w Polsce mają regulacje prawne zawarte w ustawie o pomocy społecznej oraz innych aktach normatywnych i wykonawczych. Podstawową przesłanką przyznania świadczenia jest kryterium dochodowe osoby i rodziny. Od 1 października 2015 roku kryterium ustalono na poziomie 634 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej i 514 zł na osobę w rodzinie. Dane szczegółowe dotyczące liczby beneficjentów pomocy społecznej w gminie Zakroczym w latach 2016 – 2017 przedstawia wykres 2 i 3.

Wykres 2. Osoby objęte pomocą społeczną w gminie w latach 2016 - 2017 w ramach zadań zleconych i własnych gminy

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zakroczymiu.

Wykres 3. Rodzaje pomocy udzielanej przez GOPS w latach 2016 - 2017

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zakroczymiu .

W latach 2016 - 2017 główną formą udzielania pomocy przez GOPS w Zakroczymiu były świadczenia niepieniężne i świadczenia pieniężne, którymi są:

- Zasiłki stałe,
- Zasiłki okresowe,
- Zasiłki celowe,
- Specjalne zasiłki celowe,
- Składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne,
- Sprawienie pogrzebu,
- Schronienie,
- Pomoc Państwa w zakresie dożywiania,
- Ponoszenie odpłatności za DPS,
- Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze.

Do najczęstszych powodów przyznawania pomocy socjalnej w ciągu dwóch ostatnich lat zaliczono: ubóstwo, bezrobocie, długotrwałą lub ciężką chorobę, niepełnosprawność. Dane przedstawia tabela 6.

Tabela 6. Powody udzielania pomocy przez GOPS w latach 2016 – 2017

Przyczyny udzielenia pomocy	Liczba rodzin	
	2016	2017
długotrwała lub ciężka choroba	44	39
niepełnosprawność	11	14
ubóstwo	24	22
bezrobocie	76	74
alkoholizm	1	2
Potrzeb ochrony macierzyństwa	2	4
sytuacja kryzysowa	1	-
bezdomność	4	4
Zdarzenia losowe	15	1

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zakroczymiu.

Wymienione powody udzielania pomocy przez OPS należą do głównych przyczyn wykluczenia społecznego. Najbardziej podatnymi na wykluczenie społeczne są grupy:

- dzieci i młodzieży ze środowisk zaniedbanych,
- dzieci wychowujące się poza rodziną,
- osoby bezrobotne, osoby bezdomne,
- niepełnosprawni i chorzy psychicznie,

- samotne osoby starsze,
- osoby mające trudność w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu Zakładu Karnego.

ŚWIADCZENIA RODZINNE, WYCHOWAWCZE I FUNDUSZ ALIMENTACYJNY

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zakroczymiu realizuje również wydatki na świadczenia rodzinne, fundusz alimentacyjny oraz świadczenia wychowawcze (500+).

Zgodnie z ustawą o świadczeniach rodzinnych, świadczeniami rodzinnymi są:

- zasiłki rodzinne,
- dodatki do zasiłku rodzinnego,
- świadczenia opiekuńcze w postaci zasiłku pielęgnacyjnego i świadczenia pielęgnacyjnego,
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka.

Dane szczegółowe na temat kwot wydatkowanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zakroczymiu na realizację świadczeń rodzinnych w latach 2016 – 2017 przedstawia tabela 7.

Świadczenia rodzinne, do których m.in. należą: zasiłki rodzinne, dodatki do zasiłków z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej, dodatki z tytułu samotnego wychowywania dziecka, dodatki z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania, zasiłki pielęgnacyjne, dodatki z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego, dodatki z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego, świadczenia pielęgnacyjne, dodatki z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego, jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka, dodatki do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka oraz dodatki do świadczenia pielęgnacyjnego.

Tabela 7. Poszczególne świadczenia rodzinne przyznane przez GOPS w 2016 i 2017 roku

Dane		
Poszczególne świadczenia	2016	2017
Liczba rodzin	370	370
Zasilki rodzinne	5268	4941
Dodatek do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	791	680
Dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka	291	283
Dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	821	793
Zasiłek pielęgnacyjny	1901	1882
Dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	390	320
Dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	305	279
Świadczenie pielęgnacyjne	265	280
Dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	72	43
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	51	46
Kwota wypłaconych świadczeń	1781063,02 zł	1761555,82 zł

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zakroczymiu.

W 2017 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zakroczymiu opłacił również za osoby pobierające świadczenia pielęgnacyjne świadczenia na ubezpieczenie emerytalno –

rentowe na kwotę 85774 zł oraz świadczenia na ubezpieczenie zdrowotne na kwotę 13661 zł.

Świadczenia wychowawcze (500+) zgodnie z ustawą realizowane jest od 1 kwietnia 2016 roku. Celem świadczenia wychowawczego jest częściowe pokrycie wydatków związanych

z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. Świadczenie wychowawcze przysługuje matce, ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka. Świadczenie wychowawcze przysługuje osobom, o których mowa w ust. 2, do dnia ukończenia przez dziecko 18. roku życia.

Świadczenie wychowawcze przysługuje osobom, o których mowa w art. 4 ust. 2 ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, w wysokości 500,00 zł miesięcznie na dziecko w rodzinie. W przypadku urodzenia dziecka albo ukończenia przez dziecko 18. roku życia kwotę świadczenia wychowawczego przysługującą za niepełny miesiąc ustala się, dzieląc kwotę tego świadczenia przez liczbę wszystkich dni kalendarzowych w tym miesiącu, a otrzymaną kwotę mnoży się przez liczbę dni kalendarzowych, za które to świadczenie przysługuje. Kwotę świadczenia wychowawczego przysługującą za niepełny miesiąc zaokrągla się do 10 groszy w górę. W przypadku gdy dziecko, zgodnie z orzeczeniem sądu, jest pod opieką naprzemienną obydwójga rodziców rozwiedzionych, żyjących w separacji lub żyjących w rozłączeniu sprawowaną w porównywalnych i powtarzających się okresach, kwotę świadczenia wychowawczego ustala się każdemu z rodziców w wysokości połowy kwoty przysługującego za dany miesiąc świadczenia wychowawczego. Świadczenie wychowawcze przysługuje na pierwsze dziecko osobom, o których mowa w art. 4 ust. 2, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty 800,00 zł. Jeżeli członkiem rodziny jest dziecko niepełnosprawne, świadczenie wychowawcze przysługuje na pierwsze dziecko osobom, o których mowa w art. 4 ust. 2, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty 1 200,00 zł.

Świadczenie wychowawcze nie przysługuje, jeżeli:

1. dziecko pozostaje w związku małżeńskim;
2. dziecko zostało umieszczone w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie albo w pieczy zastępczej;
3. pełnoletnie dziecko ma ustalone prawo do świadczenia wychowawczego na własne dziecko;

4. członkowi rodziny przysługuje za granicą na dziecko świadczenie o podobnym charakterze do świadczenia wychowawczego, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

Świadczenie wychowawcze na dane dziecko nie przysługuje, jeżeli osobie samotnie wychowującej dziecko nie zostało ustalone, na rzecz tego dziecka od jego rodzica, świadczenie alimentacyjne na podstawie tytułu wykonawczego pochodzącego lub zatwierdzonego przez sąd, chyba że:

1. drugie z rodziców dziecka nie żyje;
2. ojciec dziecka jest nieznany;
3. powództwo o ustalenie świadczenia alimentacyjnego od drugiego z rodziców zostało oddalone;
4. sąd zobowiązał jedno z rodziców do ponoszenia całkowitych kosztów utrzymania dziecka i nie zobowiązał drugiego z rodziców do świadczenia alimentacyjnego na rzecz tego dziecka;
5. dziecko, zgodnie z orzeczeniem sądu, jest pod opieką naprzemienną obojga rodziców sprawowaną w porównywalnych i powtarzających się okresach.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej po wejściu w życie ustawy dotyczącej świadczenia wychowawczego (500+) jest realizatorem wypłat świadczeń. Kwoty wydatkowane na ten cel oraz liczby świadczeniobiorców przedstawia tabela 8.

Tabela 8. Wydatki GOPS w Zakroczymiu na świadczenia wychowawcze (500+) w latach 2016 i 2017

Dane	2016	2017
Liczba rodzin	453	508
Liczba rodzin z wydaną decyzją od pierwszego dziecka	334	333
Liczba rodzin z wydaną decyzją od drugiego dziecka	119	175
Kwoty wypłaconych świadczeń	3148863	4115455

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zakroczymiu.

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznawane są na warunkach określonych w ustawie z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2017 r. poz. 489 ze zm.). Świadczenia alimentacyjne przysługują :

1. obywatelom polskim,
2. cudzoziemcom:
  - jeżeli wynika to z wiążących Rzeczpospolitą Polską umów dwustronnych o zabezpieczeniu dwustronnym,
  - przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zezwolenia na pobyt stały, zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej oraz zezwolenia na pobyt czasowy udzielonego w związku z okolicznością, o której mowa w art. 186 ust. 1 pkt. 3 ustawy z dnia 12 grudnia 2013r. o cudzoziemcach (Dz. U. 2017 r. poz. 2206).
  - przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w związku z uzyskaniem statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego realizowane są od 01 października 2008 r. w oparciu o zapisy:

- Ustawa z dnia 7 września 2007 roku o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2017 r. poz. 489 ze zm.).
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 grudnia 2015 roku w sprawie sposobu i trybu postępowania, sposobu ustalania dochodu oraz wzorów wniosku, zaświadczeń i oświadczeń o ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego (Dz. U. 2015 r. poz. 2229 ze zm.).
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 marca 2011 roku w sprawie wzoru kwestionariusza wywiadu alimentacyjnego oraz wzoru oświadczenia majątkowego dłużnika alimentacyjnego (Dz.U. 2011r. Nr 73, poz. 395 ze zm.).
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 września 2017 r. w sprawie sprawozdań z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U.2017 r. poz.1812 ze zm.).

Świadczenia alimentacyjne przysługują, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 725 zł. Dochód rodziny w przeliczeniu na osobę ustala się biorąc pod uwagę dochody odpowiednio następujących członków rodziny: rodziców osoby uprawnionej, małżonka rodzica osoby uprawnionej, osobę, z którą rodzic osoby uprawnionej wychowuje wspólne dziecko, pozostające na ich utrzymaniu dzieci w wieku do ukończenia 25. roku życia oraz dziecko, które ukończyło 25. rok życia otrzymujące świadczenia z funduszu alimentacyjnego lub legitymujące się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, jeżeli w związku z tą niepełnosprawnością przysługuje świadczenie pielęgnacyjne, a także osobę uprawnioną; do rodziny nie zalicza się:

- dziecka pozostającego pod opieką opiekuna prawnego,
- dziecka pozostającego w związku małżeńskim,
- rodzica osoby uprawnionej zobowiązanego tytułem wykonawczym pochodzącym lub zatwierdzonym przez sąd do alimentów na jej rzecz.

Dane szczegółowe dotyczące liczby świadczeń alimentacyjnych wypłacanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Zakroczyminiu w latach 2016 – 2017, kwot wydatkowanych na ten cel oraz liczby świadczeniobiorców przedstawia tabela 9.

Tabela 9. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznanego przez GOPS w latach 2016 – 2017

	2016	2017
Liczba osób	1191	1166
Liczba rodzin	94	56
Kwota świadczeń w zł	500356,66	493180

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zakroczymiu.

Od 2016 roku przez Gminny Ośrodek Pomocy społecznej były wypłacane stypendia i zasiłki szkolne zgodnie z ustawą o systemie oświaty, których szczegółowe dane przedstawia tabela 10. Udzielanie świadczeń pomocy materialnej dla uczniów o charakterze socjalnym stanowi zadanie własne gminy, na realizację którego gmina otrzymuje dofinansowanie z budżetu państwa (art. 90r ust. 1 ustawy o systemie oświaty). Ministerstwo Edukacji Narodowej wypełniając zadanie dotyczące udzielania pomocy materialnej dla uczniów w formie stypendiów szkolnych i zasiłków szkolnych opiera się na środkach rezerwy celowej budżetu państwa, która zwiększa środki na pomoc materialną realizowaną przez gminy.

Wysokość stypendium wypłacanego uczniowi wynosi od 99,20 zł do 248,00 zł miesięcznie i może być wypłacone od jednego do dziesięciu miesięcy w danym roku szkolnym. Dochód uprawniający do ubiegania się w stypendium szkolne wynosił 514 zł/netto na osobę w rodzinie. Wysokość ww. kwoty wyliczana jest na podstawie ustawy o pomocy społecznej i wskazana jest w art. 90d ust. 7 ustawy o systemie oświaty. Tabela 10.

Tabela 10. Stypendia i zasiłki szkolne przyznanego przez GOPS w latach 2016 – 2017

Dane	2016	2017
Liczba dzieci	177	96
Liczba rodzin	104	57
Kwota świadczeń w zł	153932	96457,82

Źródła: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zakroczymiu.

W związku, że w komunalnym zasobie Gminy Zakroczym są 162 lokale mieszkalne, to kolejną formą pomocy świadczoną przez gminę, a realizowaną przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej na rzecz gospodarstw domowych są dodatki mieszkaniowe. Dane szczegółowe dotyczące liczby rodzin, którym w latach 2016 – 2017 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zakroczymiu przyznał świadczenia w formie dodatków mieszkaniowych, oraz kwot wydatkowanych na ten cel przedstawia tabela 11.

Tabela 11. Dodatki mieszkaniowe wypłacone przez GOPS w latach 2016 – 2017

	2016	2017
Liczba osób	215	366
Liczba świadczeń	71	44
Kwota świadczeń w zł	59989	53861,93

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zakroczymiu.

Ubóstwo

Sytuacja rodzin dotkniętych ubóstwem i narażonych na nie, niesie zagrożenie wielu podstawowych funkcji rodziny oraz powoduje głęboką dysfunkcjonalność, prowadzi do uzależnienia się od pomocy instytucji.

Przewidziane w ustawie o pomocy społecznej formy wspierania mają przede wszystkim na celu podtrzymywanie funkcjonowania każdej rodziny. Oznacza to, że w sytuacji trudnej osoby mają prawo uzyskać rzetelną informację i ofertę pomocową, mogą zdecydować z czego i w jakiej formie chcą uzyskać pomoc. Nadrzędną jednak rolę dla osób korzystających z pomocy odkrywają świadczenia pieniężne – mające zaspokajać potrzeby.

Ubóstwo ogranicza dostęp do świadczeń zdrowotnych, ponadto wyklucza możliwość korzystania z dóbr kultury, nauki. Stąd też zjawisko funkcjonalnego albo wtórnego analfabetyzmu, pojawiające się masowo w ubogich środowiskach. Wzrost przestępczości jest również przypisywany zjawisku ubóstwa. Do przestępstw popycha ludzi brak legalnych i praktycznych możliwości zarabiania pieniędzy.

Ubóstwo bardzo często współwystępuje z problemami alkoholizmu i narkomanii. Poprzez ubóstwo ograniczony jest popyt na artykuły konsumpcyjne, żywność,

odzież. Ograniczenie ubóstwa i poszukiwanie rozwiązań przełamania tego problemu społecznego powinno być jednym z podstawowych zadań polityki społecznej.

2.4. KWESTIE DZIECKA

Polityka społeczna zajmuje się dziećmi jako grupą wymagającą szczególnej troski i ochrony. Działalność na rzecz dzieci polega przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównaniu szans życiowych poprzez ułatwienie dostępu do oświaty, służby zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka życiowego.

System opieki nad dziećmi potrzebującymi wsparcia organizują instytucje państwowe, samorządy, organizacje pozarządowe. Na system ten składają się:

- domy pomocy społecznej dla dzieci specjalnej troski,
- pogotowia opiekuńcze,
- domy dziecka,
- ośrodki szkolno – wychowawcze dla dzieci i młodzieży,
- ogniska wychowawcze,
- placówki środowiskowe zapobiegające niedostosowaniu społecznemu i osamotnieniu dzieci i młodzieży oraz zapewniające pomoc rodzicom mającym trudności w wychowywaniu dzieci,
- wioski dziecięce,
- ośrodki adopcyjno – opiekuńcze,
- rodziny zastępcze,
- rodzinne domy dziecka,
- młodzieżowe ośrodki wychowawcze.

Wszystkie te placówki wyrównują szanse dzieci i młodzieży, niemniej dziecko, dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości, powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia.

Od 2012 roku uregulowania prawne dotyczące wspierania rodziny i pieczy zastępczej zostały wyłączone z ustawy o pomocy społecznej i zawarte zostały w nowej ustawie

o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Ustawa ta określa w jednym akcie prawnym zarówno zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, jak i zasad i formy sprawowania pieczy zastępczej, traktując je jako dopełniające się i wzajemnie powiązane.

Nową formą wsparcia w rodzinie jest **asystent rodziny**. Asystentura rodziny polega na towarzyszeniu rodzinie z dziećmi w poszukiwaniu rozwiązań trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem mocnych stron członków rodziny, zasobów rodziny, pochodzenia i rodziny dalszej, społeczności lokalnej i zasobów instytucjonalnych. Głównym celem asystentury jest podniesienie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych, prowadzenia gospodarstwa domowego, radzenia z sytuacjami dnia codziennego rodziców lub opiekunów dzieci. Efektem powinno być odzyskanie przez osoby przyjmujące pomoc kontroli nad własnym życiem, które pozwala im być samodzielnym oraz tak wypełniać rolę rodzica, aby środowisko rodzinne sprzyjało bezpieczeństwu i rozwojowi dzieci. Efekt ten jest możliwy do osiągnięcia, przy współdziałaniu rodziny na każdym etapie metodycznego działania: od oceny wstępnej, przez układanie planu pracy i jego realizację po ocenę końcową, dostosowanie pracy do możliwości i kontekstu życia rodziny.

W 2016 roku w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Zakroczymiu asystent rodziny wspierał pomocą 18 rodzin, zaś w 2017 roku współpracował z 13 rodzinami. Podejmując pracę z rodziną główny akcent powinien być nałożony na działanie profilaktyczne, czyli wsparcie udzielane rodzinie naturalnej dziecka przed wystąpieniem sytuacji kryzysowej, w konsekwencji, której może dojść do zabrania dziecka z domu.

Głównymi problemami, które dominują w rodzinach objętych wsparciem to:

- bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych,
- nieumiejętność w gospodarowaniu środkami finansowymi,
- trudności w prowadzeniu gospodarstwa domowego,
- bezrobocie i ubóstwo,
- alkoholizm,
- przemoc.

W 2016 roku objęto wsparciem 30 dzieci w rodzinach, które korzystały z pomocy asystenta rodziny, zaś w 2017 r. objętych pomocą i wsparciem asystenta rodziny było 26 dzieci. Tabela 12 przedstawia liczbę dzieci w poszczególnych przedziałach wiekowych.

Tabela 12. Liczba dzieci objętych pomocą asystenta rodziny w poszczególnych przedziałach wiekowych w latach 2017 - 2018

DANE	0 – 3 pozostające w domu pod opieką	3 – 6 lat w wieku przedszkolnym	Powyżej 6 – 13 lat wiek szkolny	Powyżej 13 – 16 lat Szkoła gimnazjalna	Powyżej 16 -18 lat dzieci realizujące obowiązek szkolny
2016	3	4	10	7	6
2017	2	5	7	7	5

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Zakroczymiu.

Podjęmowane działania powinny być ukierunkowane na wsparcie rodziny naturalnej oraz takich sytuacji, kiedy dziecko musi opuścić własną rodzinę. Umieszczenie dziecka w systemie pieczy zastępczej nie oznacza, bowiem rozwiązania problemów rodziny. Takie rozwiązanie należy traktować jako przejściową formę zabezpieczenia dziecka. Mając na uwadze więzi emocjonalne dziecka z rodziną i środowiskiem w takich przypadkach konieczne jest motywowanie rodziców do zmiany oraz tworzenie warunków do prawidłowego rozwoju dziecka w rodzinie naturalnej dających szansę na jego powrót do domu.

Umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej następuje na podstawie orzeczenia sądu i po uzyskaniu zgody rodziców zastępczych. Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

1. rodzina zastępcza:

- spokrewniona,
- niezawodowa,
- zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna,

2. rodzinny dom dziecka.

Rodzina zastępcza zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie, w szczególności:

- traktując dziecko w poczuciu godności i wartości osobowej,
- zapewnia dostęp do przysługujących świadczeń zdrowotnych,
- zapewnia kształcenie, wyrównywanie braków rozwojowych i szkolnych,
- zapewnia rozwój uzdolnień i zainteresowań,
- zaspokaja jego potrzeby emocjonalne, bytowe, rozwojowe, społeczne oraz religijne,
- zapewnia ochronę przed bezprawną ingerencją w życie prywatne dziecka,
- umożliwia kontakt z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej.

W powiecie nowodworskim funkcjonują cztery placówki opiekuńczo wychowawcze, należą do nich:

1. Placówka opiekuńczo – wychowawcza typu rodzinnego w Cegielni Kosewo, gmina Pomiechówek,
2. Placówka opiekuńczo – wychowawcza typu rodzinnego w Głusku, gmina Leoncin,
3. Placówka opiekuńczo – wychowawcza typu rodzinnego prowadzona na zlecenie powiatu nowodworskiego „Nowy Start” w Ruszkowie, gmina Gostynin,
4. Placówka opiekuńczo – wychowawcza typu rodzinnego prowadzona na zlecenie powiatu nowodworskiego „Nasz Nowy Dom” w Ruszkowie, gmina Gostynin.

W gminie Zakroczym jest 5 rodzin zastępczych, wszystkie spokrewnione. Rodzin zastępczych niezawodowych oraz zawodowych nie ma na terenie gminy Zakroczym.

Niewydolność opiekuńczo – wychowawcza rodziny integralnie łączy się z dysfunkcjami, w sferze działań (np.: alkoholizm, przestępczość, itp.) czy sytuacji lub faktów (charakteryzujących np.; stosunki panujące pomiędzy członkami rodziny), które negatywnie wpływają na realizowanie funkcji przypisanych rodzinie.

Te z kolei pozostają w jednostronnej zależności z poziomem dezintegracji rodziny, generowanym najczęściej przez narastające czynniki:

- rozbitcie rodziny (separacja, rozwód, porzucenie rodziny),

- zewnętrzne przyczyny dezintegrujące (np.; zakład karny, podjęcie pracy przez członka/ członków rodziny za granicą),
- niewypełnienie ról wewnątrzrodzinnych (spowodowane np.; ciężką chorobą),
- uzależnieniem od alkoholu, brakiem umiejętności wychowawczych u rodziców,
- niezgodnym życiem, brakiem czasu wpływającym na niewłaściwą organizację,
- życia rodziny, brakiem opieki nad dziećmi, w przypadku gdy rodzice pracują itp.),
- brak lub osłabienie podmiotowej/ emocjonalnej więzi pomiędzy członkami rodziny.

W rozwoju dzieci ważna jest edukacja, która w Gminie Zakroczym obejmuje, przedszkole, szkolnictwo podstawowe, gimnazjalne. W latach 2016 – 2017 Gmina Zakroczym prowadziła następujące placówki oświatowe:

Placówki

1. Gminne Przedszkole w Zakroczymiu,
2. Szkoła Podstawowa w Wojszczycach,
3. Szkoła Podstawowa w Emolinku,
4. Zespół Szkolno – Przedszkolny Nr 1 w Zakroczymiu.

Placówki oświatowych przedstawiają szczegółowo tabela 13 i 14.

Tabela 13. Liczba uczniów w placówkach oświatowych

Rok Szkolny	2016 -2017	2017 - 2018
Gminne Przedszkole w Zakroczymiu	45	48
Zespół Szkolno – Przedszkolny NR 1, w Zakroczymiu	490	456
Szkoła Podstawowa w Wojszczycach	72	81
Szkoła Podstawowa w Emolinku	59	64

Źródło: Dane uzyskane z placówek oświatowych gminy Zakroczym.

Tabela 14. Liczba nauczycieli w placówkach oświatowych

Rok Szkolny	2016 -2017	2017 - 2018	Sala gimnastyczna
Gminne Przedszkole w Zakroczymiu	7	8	brak
Zespół Szkolno – Przedszkolny NR 1, w Zakroczymiu	51	51	Tak
Szkoła Podstawowa w Wojszczykach	16	18	brak
Szkoła Podstawowa w Emolinku	19	21	brak

Źródło: Dane uzyskane z placówek oświatowych gminy Zakroczym.

Środowisko rodzinne jest pierwszym otoczeniem społecznym i wychowawczym w życiu dziecka. To w ramach struktur rodzinnych człowiek nawiązuje pierwsze kontakty międzyludzkie i nabywa umiejętności społeczne. Tymczasem rodziny korzystające z pomocy OPS często charakteryzują się zaburzoną strukturą w postaci niestabilnych i nieformalnych układów małżeńskich, rozkładem pożycia małżeńskiego, niejednokrotnie także częstymi zmianami partnerów oraz deficytami wychowawczymi spowodowanymi załamaniem się ról wewnątrzrodzinnych. Dzieci pochodzące z tych rodzin, nierzadko pozostawione samym sobie, bez nadzoru i opieki ze strony osób dorosłych, zaczynają z czasem mieć coraz większe problemy w nauce. W konsekwencji obniżają się ich ambicje, a to z kolei skutkuje rezygnacją z wysiłków w dążeniu do awansu społecznego. Z upływem czasu zaniedbania opiekuńczo – wychowawcze rodziców skutkują rozluźnieniem bądź całkowitym rozpadem relacji pomiędzy rodzicem a dzieckiem, które z czasem zaczyna szukać akceptacji i zainteresowania ze strony innych grup, funkcjonujących poza środowiskiem rodzinnym, tj. w grupach rówieśniczych i subkulturowych.

2.5. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI I SENIORALNA

W rozumieniu ustawy o pomocy społecznej niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. Tymczasem niepełnosprawność jest również

rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z tym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących praw.

Osobą niepełnosprawną – jest osoba, która posiada odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony lub osoba, która takiego orzeczenia nie posiada, lecz odczuwa ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku (zabawa, nauka, praca, samoobsługa). Zbiorowość osób niepełnosprawnych dzieli się na dwie podstawowe grupy:

- osoby niepełnosprawne prawnie, czyli te, które posiadają odpowiednie, aktualne orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony,
- osoby niepełnosprawne biologicznie, tj. takie, które nie posiadają orzeczenia, ale odczuwają całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych.

Kryterium do zakwalifikowania danej osoby do zbiorowości osób niepełnosprawnych prawnie jest posiadanie przez tą osobę aktualnego orzeczenia wydanego przez odpowiedni organ orzekający dla osoby w wieku 16 lat i więcej bądź uprawnienia do pobierania zasiłku pielęgnacyjnego na dzieci poniżej 16 roku życia.

Sytuacja osób niepełnosprawnych wiąże się z problemami aktywności społecznej, zawodowej, kulturalnej, edukacyjnej. Często w tej grupie dominują osoby z niższym i średnim wykształceniem, które w znacznym stopniu nie kontynuują nauki z powodu trudnej sytuacji ekonomicznej, utrudnień komunikacyjnych, architektonicznych, braków w wyposażeniu w sprzęt rehabilitacyjny i pomoce dydaktyczne; a w przypadku osób chorych psychicznie lub umysłowo – z natury zaburzeń.

Warto zauważyć, iż w odróżnieniu do sytuacji panującej w mieście, w gminach wiejskich osoby niepełnosprawne zajmują często dalszą pozycję w hierarchii struktury rodzinnej. Ponadto na szczególną uwagę zasługują także osoby otrzymujące renty socjalne. Grupa ta znajduje się w relatywnie trudniejszej sytuacji życiowej w porównaniu z innymi grupami osób niepełnosprawnych. Głównymi powodami powyższej sytuacji są:

- choroby powstałe jeszcze we wczesnym dzieciństwie, które utrudniają prawidłowe pełnienie ról społecznych i często uzależniają osoby niepełnosprawne od wsparcia rodziny i instytucji pomocowych,
- problemy ekonomiczne osób niepełnosprawnych, które wiążą się z dużym nakładem wydatków na leczenie i rehabilitację;
- oraz często towarzyszące powyższej sytuacji negatywne czynniki występujące w środowisku wiejskim, tj. izolacja osób niepełnosprawnych spowodowana niskim poziomem infrastruktury społecznej i technicznej (tj. bariery architektoniczne i komunikacyjne utrudniające dostęp do instytucji i budynków użyteczności publicznej).

SENIORZY

Państwo Polskie od kilku lat coraz silniej realizuje politykę senioralną. W dniu 11 września 2015r. Sejm przyjął Ustawę o osobach starszych (Dz. U. z 2015r. poz. 1705). Ustawa ta określa zakres monitorowania i przedstawiania informacji o sytuacji osób starszych, podmioty uczestniczące w realizacji tego zadania oraz źródła jego finansowania. Seniorzy to ta grupa społeczna, która przez długi okres czasu pozostawała poza zainteresowaniem społecznym i politycznym. Jednakże wydłużenie wieku życia oraz rosnące potrzeby społeczne wymuszają również na strefie politycznej niezbędne uregulowania prawne. Z danych GUS wynika, że do roku 2035 udział osób w wieku 65 i więcej lat (65 lat powszechnie przyjmuje się jako umowną granicę starości) zbliży się do ¼ całości populacji Polaków. Najwłaściwszym zaś poziomem do realizacji polityki senioralnej jest poziom lokalny, czyli samorzady gminne i powiatowe. To one bowiem najlepiej znają potrzeby swoich mieszkańców i najłatwiej mogą do nich dotrzeć oraz dostosować swoją ofertę.

Najważniejsze aspekty życia seniorów niezbędne do zaspokojenia ich potrzeb to:

- mieszkalnictwo, transport publiczny i przestrzeń publiczna (parki, kina, teatr, koła zainteresowań itp.)
- uczestnictwo społeczne (zaangażowanie seniorów w życie lokalnej społeczności), szacunek i integracja społeczna (ich relacje z otoczeniem),
- aktywność obywatelska i zatrudnienie (możliwość pracy zawodowej i wolontariat),
- opieka zdrowotna (łatwy dostęp do usług medycznych i zapewnienie specjalistów, rehabilitacji, turnusy zdrowotne, sanatoria).

Należy koniecznie podkreślić, że polscy seniorzy to bardzo świadoma część społeczeństwa mówiąca o swoich oczekiwaniach. Sami również aktywnie uczestniczą w życiu społecznym i kulturalnym.

Na terenie gminy Zakroczym na rzecz seniorów działają:

- Stowarzyszenie Seniorów w Zakroczymiu,
- Stowarzyszenie Klub Seniorów w Smoszewie im. św. Izydora,
- Stowarzyszenie Klub Seniorów im. Brata Zeno w Wojszczykach.

2.5. PROBLEMY OSÓB BEZROBOTNYCH ORAZ AKTYWNE FORMY PRZECIWDZIAŁANIA BEZROBOCIU

Zgodnie z Ustawą o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu - bezrobotny to osoba niezatrudniona i niewykonująca innej pracy zarobkowej zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującego w danym zawodzie lub służbie, nieucząca się w szkole w systemie dziennym, zarejestrowana we właściwym dla miejsca zameldowania rejonowym urzędzie pracy.

Osobie tej przysługuje status bezrobotnego, jeżeli:

- ukończyła 18 lat z wyjątkiem młodocianych absolwentów,
- kobieta nie ukończyła 60, a mężczyzna 65 lat,
- nie nabyła prawa do emerytury lub renty inwalidzkiej, nie pobiera zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego, świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku chorobowego, macierzyńskiego, lub wychowawczego,
- nie jest właścicielem lub posiadaczem nieruchomości rolnej, lub nie podlega ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu z tytułu stałej pracy jako domownik w gospodarstwie rolnym,
- jest osobą niepełnosprawną, której stan zdrowia pozwala na podjęcie zatrudnienia co najmniej w połowie obowiązującego wymiaru pracy,
- nie jest osobą tymczasowo aresztowaną, lub nie odbywa kary pozbawienia wolności,
- nie uzyskuje miesięcznie dochodu w wysokości przekraczającej połowy najniższego wynagrodzenia.

Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. Bezrobocia utajonego oraz powszechności „pracy w szarej strefie”. Bezrobocie powoduje, iż standard życia wielu ludzi stale się obniża i rozszerza się obszar patologii społecznej. Bezrobocie w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki, zwłaszcza w postaci:

- dezintegracji rodziny,
- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny,
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

Długookresowe, długotrwałe czy chroniczne bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka bezrobotnego oraz jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie trwania zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów.

Duże znaczenie ma poziom, od którego zaczyna się proces degradacji ekonomicznej i społecznej. W najbardziej dramatycznej sytuacji są rodziny świadczeniobiorców pomocy społecznej, które od dawna korzystały z systemu wsparcia finansowego. W takich rodzinach bezrobocie prowadzi do drastycznych ograniczeń wydatków nawet na podstawowe potrzeby bytowe. Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny. Pogorszenie stanu funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo – wychowawczymi, przemocą czy zanikiem autorytetu rodzicielskiego. Może także prowadzić do rozpadu rodziny. W tych okolicznościach pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

Bezrobocie powoduje przyrost ilości zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zwiększenia puli wydatków na udzielanie pomocy. Sytuacja taka wymusza również konieczność dostosowania dotychczasowych form działania do nowych potrzeb, ponieważ możliwości budżetu państwa i samorządu lokalnego są ograniczone, podstawowego znaczenia w pomocy w wychodzeniu z bezrobocia nabiera praca socjalna, która przyjmuje zróżnicowane formy.

Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to między innymi pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na zatrudnienie oraz technika kontraktu socjalnego, która pozwala na uzależnienie pomocy – formy, wysokości i okresu wypłacania świadczenia od aktywności bezrobotnego i jego rodziny.

Niepokojący jest wpływ bezrobocia na zachowanie patologiczne. Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem staje się przemoc w rodzinie. Długie pozostawanie bez pracy stymuluje procesy dezintegracji życia rodzinnego. Przymusowa bezczynność zawodowa i nieuregulowany tryb życia wywołują zachowania dewiacyjne, skierowane na rodzinę i lokalne środowisko społeczne. Negatywne emocje związane z sytuacją bezrobocia przenoszone są na najbliższych – ofiarami przemocy i złego traktowania są najczęściej kobiety i dzieci. Długotrwałe bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływań. Tabela 15 przedstawia liczbę osób bezrobotnych w Gminie Zakroczym w latach 2016 – 2017.

Tabela 15. Liczba osób pozostających bez pracy w Gminie Zakroczym w latach 2016 - 2017

2016		2017	
Mężczyzn	Kobiet	Mężczyzn	Kobiet
144	111	120	96

Źródło: Dane PUP w Nowym Dworze Mazowieckim.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Zakroczymiu w 2016 roku ogólna liczba osób bezrobotnych wynosiła 255 osób, w 2017 było 216 osób bezrobotnych. Z podanych danych wynika, że bezrobocie 2017 r. na terenie gminy Zakroczym zmalało o 15% do roku 2016. Dla scharakteryzowania zjawiska bezrobocia w gminie niezwykle ważna jest analiza danych dotyczących podziału bezrobotnych według wieku, stażu pracy, czasu pozostawania bez pracy i wykształcenia. Dane w tym zakresie przedstawiają table: 16,17,18.

Tabela 16. Bezrobotni z terenu gminy według stażu na dzień 31.12.2016 oraz 31.12.2017

Dane	2016		2017	
	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety
Do 1 roku	24	25	28	25
1-5 lat	21	24	18	17
5-10 lat	16	22	17	16
10-20 lat	28	8	23	12
20-30 lat	13	4	10	2
30 lat i więcej	2	0	2	1

Źródło: Dane PUP w Nowym Dworze Mazowieckim.

Tabela 17. Bezrobotni z terenu gminy według czasu pozostawania bez pracy z końcem 2016 i 2017 roku

Dane	2016	2017
Do 1 miesiąca	18	11
1-3 miesiąca	37	31
3-6 miesiąca	29	45
6-12 miesięcy	40	34
12-24 miesięcy	47	33
Powyżej 24 miesięcy	84	62

Źródło: Dane PUP w Nowym Dworze Mazowieckim.

Tabela 18. Bezrobotni z terenu gminy Zakroczym, którzy zostali skierowani do prac interwencyjnych w latach 2016-2017

PRACE INTERWENCYJNE			
Wydane skierowania		Podjęcie pracy	
2016	2017	2016	2017
12	18	4	7

Źródło: Dane PUP w Nowym Dworze Mazowieckim.

Zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji i instytucjach rynku pracy podstawowym narzędziem przeciwdziałania bezrobociu są usługi rynku pracy, do których należą programy aktywne:

- Pośrednictwo pracy,
- Poradnictwo i informacja zawodowa,
- Pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy,
- Organizacja szkoleń.

Aktywizacja zawodowa i jej formy

Z aktywizacji zawodowej mogą korzystać osoby bezrobotne i poszukujące pracy, którym ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. 2017 poz. 1065 ze zm.) umożliwia korzystanie z następujących form aktywizacji zawodowej:

- Dodatek aktywizacyjny,
- Prace interwencyjne,
- Prace społecznie użyteczne,
- Staż i przygotowanie zawodowe,
- Pożyczki szkoleniowe (opisane w podrozdziale doradztwo i pośrednictwo zawodowe),
- Roboty publiczne,
- Stypendia w czasie kontynuowania nauki,
- Szkolenia (opisane w podrozdziale doradztwo i pośrednictwo zawodowe),
- Wsparcie działalności gospodarczej,

- Zwrot kosztów zakwaterowania i przejazdów.

Do najczęściej wykorzystywanych form aktywizacji zawodowej w obrębie samorządu lokalnego należą:

- prace interwencyjne,
- prace społecznie użyteczne,
- roboty publiczne,
- staże.

2.7. KWESTIE PRZESTĘPCZOŚCI

Przestępczość – jest to zbiór czynów zabronionych ustawowo pod groźbą kary, a popełnionych na obszarze danej jednostki terytorialnej. Przestępczość jest zjawiskiem społecznym. Charakteryzuje się następującymi cechami:

- stanowi zagrożenie dla obowiązującego porządku prawnego,
- wyraża się we wzroście liczby osób, które popełniły przestępstwa w stosunku do ogółu ludności

Wyróżnić można kilka czynów wpływających na zjawisko przestępczości. Zalicza się do nich gęstość zaludnienia, udział kobiet i nieletnich w ogólnej liczbie ludności, a także poziom urbanizacji, bezrobocie, ubóstwo, poziom zamożności, poziom wykształcenia, warunki życia ludności. Dane dotyczące popełnionych przestępstw na obszarze Gminy Zakroczym przedstawia tabela 19 i 20.

Tabela 19. Zestawienie przestępstw popełnionych na obszarze Gminy Zakroczym

Przestępstwa	2016	2017
Liczba przestępstw ogółem	182	288
Przestępstwa drogowe oraz art. 178a § 1kk, §2kk	27	17
Kradzież z włamaniem	8	16
Rozboje, wymuszenia	1	2
Przestępstwa narkotykowe	8	16
Kradzieże	33	19
Przestępstwa gospodarcze	5	2
Uszkodzenia rzeczy	15	9
Bójka i pobicia	5	1
Nietrzeźwi kierowcy	27	16

Źródło: Dane Posterunku Policji w Zakroczymiu.

Tabela 20. Zestawienie wykroczeń popełnionych na obszarze Gminy Zakroczym

Wykroczenia	2016	2017
Liczba wykroczeń ogółem	197	170
Wykroczenia przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu	1	1
Wykroczenia przeciwko osobie	_____	_____
Wykroczenia przeciwko zdrowiu	_____	_____
Wykroczenia przeciwko mieniu	5	76
Wykroczenia przeciwko obyczajowości publicznej	-----	3
Ust. O wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi	2	8

Źródło: Dane Posterunku Policji w Zakroczymiu.

Przestępczość jest jednym z tych zjawisk społecznych, które odciskają dotkliwe piętno na funkcjonowaniu lokalnej społeczności. Jest to margines życia społecznego, ale intensywność zdarzeń oraz częstotliwość, z jaką występują, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność gminy Zakroczym.

2.8. PROBLEM UZALEŻNIEŃ

Uzależnienie w znaczeniu potocznym rozumiane jest jako nabyta silna potrzeba wykonywania jakiejś czynności lub zażywania jakiejś substancji, a w szczególności alkoholu, mówimy wtedy o alkoholizmie, narkotyków – narkomania, leków – lekomania, w szerszym znaczeniu za osoby uzależnione uważa się także nadużywające gier hazardowych, oglądanie telewizji, Internetu, zakupów czy też pracy.

Oszacowanie skali problemu uzależnień jest trudne z uwagi na znaczny odsetek osób dotkniętych problemem. Skalę problemu, którym jest wszelkiego rodzaju uzależnienie przedstawimy na podstawie danych Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Zakroczymiu.

Problemy wynikające z picia alkoholu i zażywania narkotyków stanowią obecnie jedną z poważniejszych kwestii społecznych. Zjawisko to ma istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego, jak również ogólny stan zdrowia populacji, a także na relacje interpersonalne z rówieśnikami, środowiskiem rodzinnym i środowiskiem zawodowym.

Alkohol zajmuje szczególne miejsce wśród substancji spożywanych przez człowieka. Znaczenie i rola konsumpcji alkoholu są bardzo różnorodne (np.; z uwagi na uwarunkowania kulturowe). Dla wielu ludzi spożywanie alkoholu jest elementem życia towarzyskiego. Szkody, jakie mogą być powodowane przez alkohol wykraczają poza sferę życia osoby pijącej, obejmując całe rodziny i różnorodne grupy społeczne w populacji. Alkoholizm jest jednym z głównych problemów społecznych w Polsce.

Aby przeciwdziałać uzależnieniom najważniejsza jest profilaktyka, – której celem jest eliminowanie lub redukcja ryzyka tkwiącego w jednostce i w jej środowisku społecznym. To oddziaływania, które są nastawione na wzmocnienia czynników chroniących tkwiących w jednostce i w jej środowisku społecznym. Profilaktyka musi uwzględniać:

- Profilaktykę pierwszego stopnia (prewencja pierwotna), – czyli oddziaływanie na osoby, które jeszcze nigdy nie zażywały środków psychoaktywnych oraz na ich rodziny:
  - a) promocja zdrowego trybu życia,
  - b) opóźnienie wieku inicjacji,
- profilaktykę drugiego stopnia (prewencja wtórna) – czyli interwencje w sytuacji kiedy problem dopiero się zaczyna, bo ktoś zażywa niewielkie ilości, jak robią to nastolatki i młodzi dorośli:
  - a) ograniczenie głębokości i czasu trwania dysfunkcji,
  - b) umożliwienie wycofania się z zachowań ryzykownych,
- profilaktyka trzeciego stopnia – kiedy uzależnienie już się rozwinęło, czyli leczenie:

- a) przeciwdziałanie pogłębieniu się procesu chorobowego i degradacji społecznej oraz umożliwienie powrotu do normalnego życia w społeczeństwie (leczenie, rehabilitacja, resocjalizacja).

W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Zakroczymiu można skorzystać z pomocy terapeuty uzależnień oraz psychologa. W 2017 roku z pomocy terapeutycznej skorzystało 17 kobiet, 27 mężczyzn. Wizyt odbyło się 190, z czego 146 z mężczyznami. Konsultacji współuzależnienia było 17 z 8 kobietami i z 1 mężczyzną.

Z pomocy psychologicznej skorzystało w 2017 r. 31 osób, 22 kobiety i 9 mężczyzn. Łączna liczba konsultacji 144.

Na rzecz osób uzależnionych na terenie gminy Zakroczym działa Stowarzyszenie ANTIDOTUM w Janowie oraz Ośrodek Apostolstwa Trzeźwości im. ojca Benignusa Jana Sosnowskiego w Zakroczymiu.

Społeczne znaczenie alkoholizmu

Alkohol wywiera działanie na każdego pijącego, zwłaszcza zaś na człowieka w okresie rozwoju i wzrostu. Alkoholizm powoduje wiele cierpień psychicznych i fizycznych, a tym samym przyczynia się do wzrostu śmiertelności i obniżenia zdrowotności społecznej. W rodzinach alkoholików częściej niż w innych rodzą się dzieci z padaczką i niedorozwojem umysłowym.

Nadużywanie alkoholu obniża zdolność do pracy, a tym samym wartość oraz poziom produkcji. Alkoholik wskutek złego trybu życia i nieostrożności doprowadza do nieszczęśliwych wypadków, dewastacji, wzrasta u niego poziom agresywności wywołany przez substancję alkoholową, powodując wszelkiego rodzaju zaczepki i konflikty.

Wypadki komunikacyjne na drogach w większości przypadków spowodowane są przez alkohol. Alkoholik potrzebując pieniędzy na „procentowe trunki” może posunąć się do oszustw, kradzieży, przestępstwa, występków chuligańskich w tym np: zakłócanie spokoju publicznego.

Degradacja psychiczna spowodowana chorobą alkoholową prowadzi do zaniku poczucia etycznego i moralnego, co odbija się na rodzinie alkoholika. Szczególnie ważnym problemem jest dostępność alkoholu dla dzieci i młodzieży. Zwłaszcza spożywanie alkoholi niskoprocentowych, które są postrzegane jako alkohole mało niebezpieczne i społecznie akceptowane.

W nowelizacji ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 17 kwietnia 1993 roku po raz pierwszy wprowadzone zostało pojęcie gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Ustawa nałożyła na gminę obowiązek uchwalania tego programu oraz określiła, że środki finansowe wpływające do budżetu z tytułu opłat za zezwolenie na sprzedaż napojów alkoholowych, mogą być wydatkowane jedynie na realizację w/w programu.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Zakroczym liczy 7 członków. Koordynatorem gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych jest przewodniczący Gminnej Komisji ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Podejmowane działania przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przedstawia tabela 21.

Tabela 21. Podejmowane działania przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2016 -2017

Działania	2016	2017
Liczba nowych osób zgłoszonych na Komisję	12	9
Liczba wysłanych zaproszeń na Komisję	34	41
Liczba osób, z którymi przeprowadzono rozmowy o podjęcie leczenia dobrowolnie	15	14
Liczba osób skierowanych na przymusowe leczenie	2	2

Źródło: Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Zakroczymiu.

Narkomania

Coraz szerszego zasięgu – zwłaszcza wśród młodego pokolenia nabiera problem narkomanii. Na problemy związane z narkotykami należy patrzeć w szerokiej perspektywie i widzieć je w kontekście problemów powodowanych przez używanie substancji psychoaktywnych. Zwiększa się dostępność do narkotyków, jak też systematycznie obniża się granica wieku inicjacji środków odurzających wśród dzieci i młodzieży, co jest bardzo niepokojącym problemem społecznym.

Zgodnie ze stanowiskiem Światowej Organizacji Zdrowia wszelkie substancje psychoaktywne – niezależnie od tego, czy legalnie dostępne, czy nielegalnie, są groźne dla zdrowia i życia.

Podstawą prawną działań związanych z rozwiązywaniem problemów narkomanii jest ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005 roku. Zadania dla jednostek samorządu terytorialnego, m.in. dla samorządu województwa ujęte zostały w art. 2 ust. 1 i 2, w art. 5 ust. 1 oraz art. 9 niniejszej ustawy.

Art. 2.1. Przeciwdziałanie narkomanii realizuje się przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, gospodarczej, oświatowo-wychowawczej i zdrowotnej, a w szczególności:

- 1) działalność wychowawczą, edukacyjną, informacyjną i zapobiegawczą;
- 2) leczenie, rehabilitację osób uzależnionych;
- 3) ograniczanie szkód zdrowotnych i społecznych;
- 4) nadzór nad substancjami, których używanie może prowadzić do narkomanii;
- 5) zwalczanie niedozwolonego obrotu, wytwarzania, przetwarzania, przerobu i posiadania substancji, których używanie może prowadzić do narkomanii;
- 6) nadzór nad uprawami roślin zawierających substancje, których używanie może prowadzić do narkomanii.

Zjawisko narkomanii jest złożonym zjawiskiem, które charakteryzuje się wieloma uwarunkowaniami np.; filozoficznymi, religijnymi, psychologicznymi, wychowawczymi, społecznymi, ekonomicznymi. W znacznej mierze problem narkomanii dotyczy młodzieży, z różnych przyczyn np.;

- Przyczyn tkwiących w środowisku rodzinnym,
- Przyczyn tkwiących w środowisku szkolnym,
- Przyczyn tkwiących w środowisku rówieśniczym,
- Negatywnych wzorców płynących ze świata mass mediów.

Narkotyki dzieli się na:

- Naturalne (np. opium),
- Półsyntetyczne (np. heroina),

- Syntetyczne (np. metadon- w praktyce najgroźniejsze, często produkowane w „domowych laboratoriach” często stanowią śmiertelną truciznę).

WHO wyróżnia nieco inny podział substancji narkotycznych:

- Opiaty np. heroina, morfina, kodeina, tebaina,
- Psychostymulator np. amfetamina, met amfetamina,
- Kokaina,
- Marihuana i haszysz,
- Halucynogeny,
- Psychodeliki,
- Środki lotne – kleje,
- Leki uspokajające i barbiturany.

Warto w tym miejscu wskazać na najważniejsze przyczyny występowania problemów uzależnień, zwłaszcza wśród młodego pokolenia:

- niewystarczająca wiedza na temat zjawiska narkomanii i uzależnienia alkoholowego: głównymi źródłami informacji o uzależnieniach są: media, dopiero na drugim planie pojawia się szkoła i rodzina.
- łatwy dostęp do narkotyków, zarówno na terenie szkoły jak i poza nią, tj. w miejscach częstych spotkań młodzieży, takich jak dyskoteki, puby, prywatki,
- występowanie problemów szkolnych, rodzinnych i społecznych (brak perspektyw życiowych rodziny, bezrobocie, trudna sytuacja finansowa),
- niezaradność młodzieży w radzeniu sobie z trudami życia codziennego i związana z tym ucieczka w świat uzależnień,
- ciekawość oraz nieświadomość szybkiego uzależnienia się od niektórych narkotyków i alkoholu, pragnienie dopasowania się do otoczenia znajomych, podatność młodych ludzi na negatywne wpływy otoczenia,
- brak natychmiastowej reakcji ze strony szkoły i rodziny, spowodowany albo brakiem wiedzy na temat objawów zażywania narkotyków bądź też niewystarczającym zainteresowaniem dorastającym dzieckiem; szczególnie

niepokojącym zjawiskiem jest skala inicjacji alkoholowej w towarzystwie i za aprobatą rodziców.

2.9. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest podstawą do zdiagnozowania i sformułowania podstawowych problemów i zagadnień strategicznych. Jest skuteczną metodą identyfikacji słabych i silnych stron organizacji oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed polityką społeczną gminy. Analiza SWOT zawiera określenie czterech grup czynników: „mocnych stron” - uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią silne strony polityki społecznej, i które należy wykorzystać sprzyjając będą jej wzmocnieniu; „słabych stron” - uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią słabe strony polityki społecznej, i które nie wyeliminowane będą ją osłabiać; „szans” - uwarunkowań zewnętrznych, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności gminy, ale mogą być traktowane jako szanse i przy odpowiednio podjętych działaniach, wykorzystane jako czynniki sprzyjające rozwiązywaniu problemów społecznych; „zagrożeń” - uwarunkowań zewnętrznych, które także nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności gminy, ale które mogą stanowić zagrożenie dla rozwiązywania problemów społecznych.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • dobrze zdiagnozowane problemy społeczności lokalnej. • działalność instytucji pracujących na rzecz osób potrzebujących (GOPS, PCPR, PUP, GKRPA, kuratorzy), • współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rodzin), • dostępność do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego, realizowanego przez jednostki publiczne i organizacje samorządowe, • wykwalifikowana i kompetentna, stale doskonaląca swoje umiejętności kadra pomocy społecznej, • dobre rozeznanie środowiska lokalnego przez pracowników służb pomocy społecznej, pedagogów szkolnych, psychologa, • otwartość ośrodka pomocy społecznej i samorządu gminnego na współpracę ze środowiskiem lokalnym, • ogólnie dostępna oferta pomocy i różnorodność form wsparcia w zakresie bezrobocia, uzależnień, przeciwdziałania przemocy w rodzinie i innych problemów dotyczących mieszkańców; 	<ul style="list-style-type: none"> • niska aktywność społeczna i zawodowa mieszkańców, • niewystarczająca oferta socjalna dla rodzin, • niewystarczający system informacyjny, koordynacji i współpracy między instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi , • mała świadomość i gotowość społeczna w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej, • istnienie szarej sfery zatrudnienia, • brak nawyków korzystania z rodzinnego poradnictwa specjalistycznego, • zbyt mała aktywność w zakresie organizacji grup wsparcia i grup samopomocowych, • niewystarczająca ilość propozycji spędzania czasu wolnego • ograniczona liczba miejsc w przedszkolach, • Brak w niektórych placówkach oświatowych pełnej bazy lokalowej oraz specjalistycznego sprzętu, pracowni tematycznych, czytelnicy,

<ul style="list-style-type: none"> • oferty sportowe, • funkcjonowanie na terenie miasta placówki służby zdrowia, • dostępność do przedszkoli, • wdrażanie programów i projektów ukierunkowanych na rozwiązywanie problemów mieszkańców Zakroczymia, • dobra lokalizacja – bliskość do dużego miasta jakim jest Warszawa, • położenie wzdłuż korytarza transportowego Północ – Południe (droga krajowa nr 7), • otwartość na nowe rozwiązania. 	<p>stołówek szkolnych, sali gimnastycznych,</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak mieszkań chronionych i niewystarczająca liczba mieszkań komunalnych i socjalnych, • bezrobocie w tym długotrwałe i chroniczne,
---	--

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • wzrost jakości usług świadczonych przez podmioty realizujące zadania pomocy społecznej, • regulacje prawne bardziej przyjazne rodzinie, • zmiana mentalności społecznej w kwestii postrzegania rodzin dysfunkcyjnych, • wzmocnienie współpracy pomiędzy instytucjami wspierającymi rodzinę, • utrzymanie stanowiska pracy asystenta rodziny, • funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup roboczych, • możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych, m.in. przez wykorzystanie środków projektu systemowego dla OPS-ów z Europejskiego Funduszu Społecznego celem przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu rodzin zagrożonych, • prospołeczna polityka państwa, • rozwijający się wachlarz instrumentów prawnych w zakresie pomocy społecznej. 	<ul style="list-style-type: none"> • alienacja społeczna, • preferowanie konsumpcyjnego stylu życia, • osłabianie się funkcji opiekuńczej i rodzinnej, • brak perspektyw kształcenia adekwatnego do późniejszych możliwości zatrudnienia, • bezrobocie, • niestabilny system prawny w zakresie wspierania rodziny i pomocy społecznej, • brak świadomości problemu i umiejętności szukania pomocy przez rodziny dysfunkcyjne, • rosnąca ilość rodzin wieloproblemowych, • uzależnienie rodzin od pomocy społecznej oraz zjawisko tzw. „dziedziczenia biedy”, • brak dostatecznych środków finansowych na walkę z problemami społecznymi.

2.10. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ

Dokonując diagnozy problemów społecznych na terenie gminy Zakroczym, skorzystano z szeregu możliwości pozyskania informacji od jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej.

Wszelkie pozyskane informacje pozwoliły na wskazanie najważniejszych obszarów problemowych oraz na zakres możliwości i kompetencji samorządu. Rozwiązanie obszarów problemowych powinno stać się przedmiotem troski samorządu lokalnego, a są one treścią programowej niniejszego dokumentu.

Ośrodek Pomocy Społecznej przygotowując dokument uznał, iż w pierwszej kolejności należy wzmocnić działania mieszkańców gminy w samodzielnym rozwiązywaniu własnych problemów poprzez rozwój kapitału społecznego i ludzkiego w środowisku lokalnym. Jakość świadczonych usług społecznych powinna bowiem ulegać poprawie także poprzez ściślejsze współdziałanie z przedstawicielami sektora pozarządowego.

Równie istotne jest podejmowanie działań mających na celu poprawę sytuacji rodziny. W tym zakresie należy m. in. przeciwdziałać dysfunkcjom opiekuńczo – wychowawczym, które osłabiają rodziny, a tym samym nie pozwalają w pełni zaspokoić potrzeb rozwojowych dziecka.

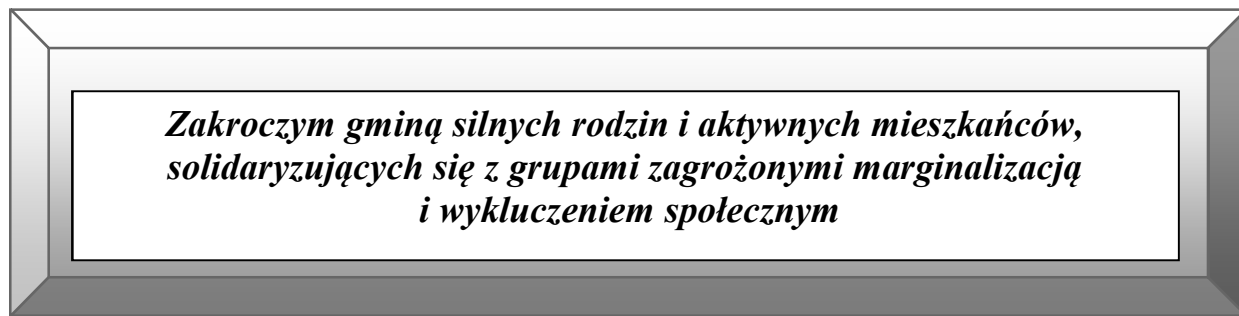
Odpowiedniego wsparcia należy także udzielić osobom dotkniętym lub zagrożonym bezrobociem, ubóstwem, bezdomnością. Nie należy również zapominać o wspieraniu osób i rodzin zmagających się z uzależnieniem i przemocą domową. Powyższe problemy stwarzają bowiem zagrożenie dla poprawnie funkcjonującej wspólnoty lokalnej, prowadząc do ekskluzji społecznej.

Ważne jest również udzielenie właściwej pomocy osobom starszym i niepełnosprawnym – grupom szczególnie podatnym na marginalizację i wykluczenie społeczne. Wraz z wiekiem nasilają się bowiem problemy zdrowotne i zwiększa się liczba dotkniętych niepełnosprawnością.

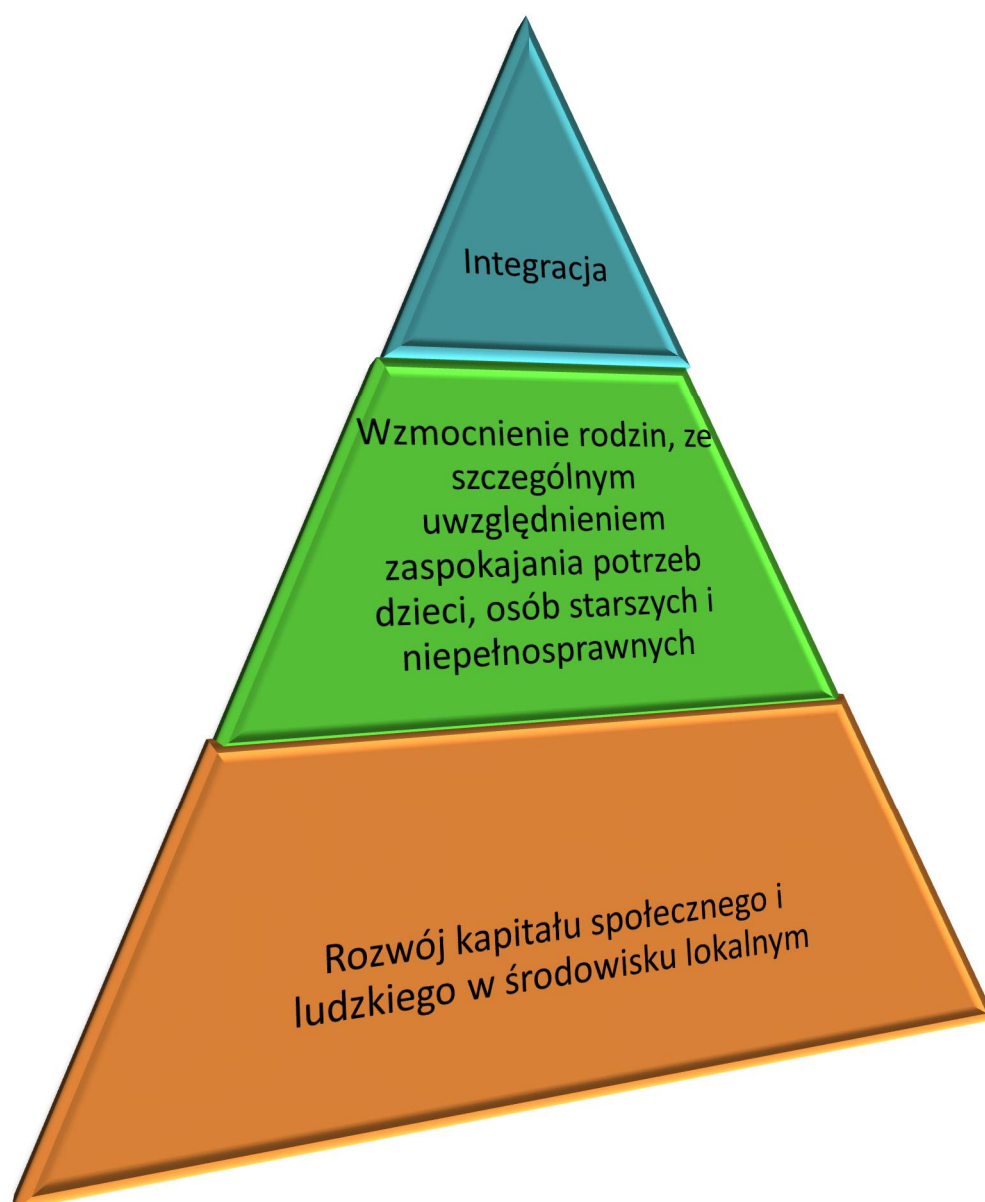
Tworząc politykę społeczną na poziomie lokalnym, zgodnie z zasadami pomocniczości i partycypacji społecznej, nie sposób nie dostrzec w dokumencie programowym powyższych problemów i wskazać dla nich właściwych rozwiązań.

3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

1.1. MISJA

Diagram 2. Piramida misji i celów strategicznych

Misja gminy w sferze polityki społecznej na lata 2018 - 2023, to przede wszystkim opracowanie instytucjonalnych, organizacyjnych i finansowych instrumentów umożliwiających wdrażanie programów pozwalających na skuteczne:

- REDUKOWANIE ZJAWISKA UBÓSTWA,
- WSPARCIE RODZINY,
- ZMIEJSZANIE ZJAWISKA BEZROBOCIA,
- WSPARCIE OSÓB BEZROBOTNYCH,
- WSPARCIE OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH,
- PRZECIWDZIAŁANIE UZALEŻNIENIOM,
- PODNOSZENIE POZIOMU USŁUG SPOŁECZNYCH.

Wypełnienie tak sformułowanej misji wymaga wdrożenia wyznaczonych celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań, które zostały przedstawione w części trzeciej.

Narzędziem realizacji zadania zaspokajania zbiorowych potrzeb społecznych wspólnoty samorządowej jest polityka społeczna, która powinna być dostosowana do potrzeb i uwarunkowań lokalnej społeczności. W ślad za tym problemy takie jak: trudna sytuacja gospodarcza, problem bezrobocia, rosnąca dysfunkcjonalność rodzin pełnych i rodzin rozbitych, niska aktywność społeczna mieszkańców gminy oraz problemy wywołane trudnościami administracyjnymi młodzieży, osób niepełnosprawnych dały podstawę do wytypowania wśród strategicznych celów polityki społecznej działania na rzecz redukcji ubóstwa, aktywnego przeciwdziałania skutkom bezrobocia, wsparcia rodziny, osób niepełnosprawnych, długotrwale chorych, seniorów oraz młodego pokolenia.

1.2. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE I KIERUNKOWE

Obszar problemowy 1:

Zgodnie z zasadą pomocniczości system polityki i pomocy społecznej powinien uzupełniać i wspomagać naturalną strukturę społeczną w samoorganizacji, i kompensowaniu podstawowych potrzeb. Winien zachęcać do aktywności społecznej i obywatelskiej.

Cel strategiczny 1:

Rozwój aktywności społecznej i obywatelskiej

Cele operacyjne:

1. Ocena stanu potrzeb społecznych i możliwości reagowania na pojawiające się kwestie społeczne.
2. Współpraca z partnerami zewnętrznymi zmierzająca do rozbudowy struktur pozarządowych.
3. Propagowanie i rozwijanie wśród społeczności lokalnej idei obywatelskiej odpowiedzialności i uczestniczenia w zaspokajaniu ludzkich potrzeb.

Kierunki działań do celów operacyjnych od 1-3:

1. Systematyczna diagnoza i monitoring istniejących problemów społecznych.
2. Systematyczne wzmocnienie kadr Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, m.in. poprzez doszktałanie.
3. Podjęcie działań w kierunku poprawy bazy lokalowej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.
4. Doskonalenie systemu informacyjnego o możliwościach udzielania pomocy społecznej i wsparcia mieszkańcom gminy, m. in. poprzez Internet.
5. Wspomaganie inicjatyw społecznych i inspirowanie rozwoju idei samopomocy.
6. Realizacja zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych w gminie w jak najszerszym zakresie poprzez organizacje społeczne, kościół katolicki, fundacje, stowarzyszenia, pracodawców, osoby fizyczne i prywatne.
7. Rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi o działalności ponadlokalnej i ogólnopolskiej poprzez zaprezentowanie walorów i możliwości samorealizacji na terenie gminy .
8. Promowanie idei wolontariatu i pozyskiwania wolontariuszy do współpracy w realizowaniu zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.

Czas realizacji działań:

Horyzont czasowy realizacji strategii, tj. lata 2018-2023.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Burmistrz Gminy i Urząd Miasta Zakroczymia, jednostki organizacyjne samorządu gminy, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Obszar problemowy 2:

Problemy w rodzinach, negatywnie wpływające na sytuację przebywających w nich dzieci, wymagają profesjonalnej pomocy. Wspieranie kompetencji opiekuńczo – wychowawczych i warunków funkcjonowania rodziny.

Zadaniem polityki społecznej gminy jest wspieranie najbardziej skutecznych form pomocy osobom, które z różnych przyczyn nie funkcjonują poprawnie. Naturalnym środowiskiem, w którym jednostka słabsza może znaleźć oparcie jest rodzina. Dotyczy to zarówno osób dotkniętych chorobą, niepełnosprawnością, uzależnieniem, jak i osób starszych.

Rodzina jest niezbędnym czynnikiem rozwoju osobowości jednostki oraz miejscem kształtowania i zaspokajania jej podstawowych potrzeb biologicznych, psychologicznych i społecznych. Najważniejszą rolą rodziny, jaką ta zaspokaja w społeczeństwie, jest jej funkcja wychowawcza i opiekuńcza wobec dzieci. To właśnie w obrębie sfery wychowawczej dziecko powinno zaspokajać naturalną potrzebę kontaktów emocjonalnych, potrzebę bezpieczeństwa, kontaktów społecznych, przynależności grupowej, uznania społecznego, nabywania samodzielności, a także potrzeby w zakresie doznań estetycznych i poznawczych.

W konsekwencji utraty rodziny, dezorientacji jej struktury lub nie wypełnienia przez rodzinę jej funkcji, głównie emocjonalnych i wychowawczych, podstawowe warunki, od których zależy prawidłowy rozwój człowieka, zostają zaburzone. Zakłócony zostaje normalny tok rozwoju psychicznego i społecznego. Natomiast rodzina, nie pełniąc swych

podstawowych funkcji wobec dziecka, nie zaspokajająca jego potrzeb psychicznych i społecznych, boryka się z problemami opiekuńczo – wychowawczymi o różnym natężeniu. Dlatego też wydaje się szczególnie zasadnym przyjęcie jako priorytetowego celu polityki społecznej wspieranie opiekuńcze i wychowawcze rodziny.

Cel strategiczny 2

Wzmacnianie rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem zaspokajania potrzeb dzieci i młodzieży

1. Pomoc osobom i rodzinom w likwidacji przyczyn dysfunkcji oraz wspierania i usprawnienia systemu wsparcia rodziny, dzieci i młodzieży.
2. Wzmacnianie pozycji dziecka w środowisku lokalnym.
3. Wspieranie rodziny w jej rozwoju i stwarzaniu odpowiednich warunków dla rozwoju dzieci.

Kierunki działań 1 - 3:

1. Zintensyfikowanie i rozwój pracy socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i środowisk niewydolnych wychowawczo.
2. Pomoc materialna i rzeczowa dla rodzin pozostających w trudnej sytuacji ekonomicznej realizowana przez Ośrodek Pomocy Społecznej z systemu pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych.
3. Zapewnienie rodzinom i osobom samotnie wychowującym dzieci szerszego dostępu do poradnictwa specjalistycznego (pedagog, psycholog, prawnik).
4. Pomoc dzieciom z rodzin z trudnościami opiekuńczo – wychowawczymi poprzez: dożywianie, właściwą opiekę pedagogiczną, pomoc w rozwiązywaniu trudności szkolnych, możliwość konstruktywnego spędzania czasu wolnego, nabywanie poprzez dzieci różnych umiejętności społecznych koniecznych do samodzielnego funkcjonowania w dorosłym życiu.
5. Kontynuowanie dożywiania dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych ubóstwem, wykluczeniem społecznym i marginalizacją.
6. Systematyczne współdziałanie Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół, a w szczególności przeciwdziałanie pojawiającym się patologiom.

7. Systematyczna współpraca z właściwym ze względu na położenie gminy Sądem Rodzinnym oraz kuratorami sądowymi dla rodzin, dzieci i młodzieży.
8. Współuczestnictwo w kampaniach informacyjnych organizowanych przez inne podmioty pomocy społecznej np.: PCPR i inne.
9. Zapewnienie dzieciom i młodzieży szerszego dostępu do alternatywnych form spędzania wolnego czasu: zajęcia pozalekcyjne (wycieczki, zajęcia sportowo – rekreacyjne, koła zainteresowań, itp.), organizowanie o finansowanie wypoczynku letniego i zimowego, wykorzystanie i rozwijanie będącej w posiadaniu gminy bazy oświatowej (modernizacja placówek, doposażenie w pomoce dydaktyczne), kulturalne, i sportowo – rekreacyjnej.
10. Kreowanie rozwiązań służących godzeniu ról zawodowych z rodzinnymi, rozwój placówek opieki nad dziećmi w celu podnoszenia aktywności zawodowej i społecznej osób dorosłych.
11. Zapewnienie równych szans w nauce dzieciom rozpoczynającym naukę.
12. Tworzenie systemu pomocy celowej i stypendialnej dla dzieci i młodzieży z rodzin ubogich, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci niepełnosprawnych.
13. Podnoszenie poziomu nauczania, podnoszenie kwalifikacji zawodowych przez nauczycieli, wspieranie uczniów szczególnie uzdolnionych.
14. Wprowadzanie elementów pedagogiki resocjalizacyjnej w odniesieniu do młodzieży nieprzystosowanej społecznie.
15. Przeprowadzanie systematycznej diagnozy na temat nadużywania alkoholu i środków odurzających.
16. Wśród dzieci i młodzieży rozwijanie profilaktyki uzależnień poprzez rozwijanie sieci świetlic środowiskowych i socjoterapeutycznych, wprowadzania do problemów szkolnych tematów promujących zdrowy styl życia.
17. Kreowanie współpracy z instytucjami: szkoły, poradnie, policja, sądy, służba zdrowia.
18. Rozwijanie idei wolontariatu dla wsparcia osób starszych i niepełnosprawnych z terenu gminy.
19. Kontynuowanie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności z rodzinami mającymi trudność w wypełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczej.

20. Promowanie prawidłowego wypełniania ról rodzicielskich oraz budowania prawidłowego modelu rodziny, m.in. przez pracowników OPS, placówek oświatowych i asystenta rodziny.
21. Zwiększenie dostępności do opieki przedszkolnej.
22. Rozwijanie sieci i oferty placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży poprzez poszerzanie ich oferty o elementy socjoterapii.
23. Opracowanie i wdrażanie programów na rzecz rodziny i dziecka (np.; Karty Dużej Rodziny), w tym współfinansowanych z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Czas realizacji działań:

Horyzont czasowy realizacji strategii, tj. lata 2018 - 2023.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Burmistrz Zakroczymia i Urząd Miasta Zakroczymia, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej i placówki oświatowe, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Obszar problemowy 3:

Bezrobocie jest zagrożeniem dla poprawnie funkcjonującej wspólnoty lokalnej, tym samym przyczynia się do rozwoju patologii społecznych oraz wpływa na ograniczenia naturalnych funkcji społecznych, prowadząc do ekskluzji społecznej.

Cel strategiczny 3

Integracja osób i grup zagrożonych ekskluzją społeczną.

Cele operacyjne:

1. Wspieranie osób bezrobotnych i poszukujących pracy oraz dotkniętych problemem ubóstwa i marginalizacji.

Głównym sposobem ograniczenia ubóstwa jest:

- Zmniejszenie bezrobocia poprzez tworzenie nowych miejsc pracy i aktywizację zawodową ludzi ubogich.
  - Aktywna polityka rynku pracy, umożliwiająca przejściową aktywizację bezrobotnych.
  - Odbiurokratyzowanie urzędów pracy, poświęcenie znacznie większych środków na aktywizującą pomoc.
2. Rozwijanie systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1:

1. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie monitorowania zjawiska bezrobocia na terenie gminy, obejmująca m.in. organizowanie stażów absolwenckich i przygotowywania zawodowego, prac interwencyjnych, robót publicznych i prac społecznie użytecznych, szkoleń i kursów umożliwiających podniesienie lub zmianę kwalifikacji zawodowych.
2. Zmniejszanie skutków bezrobocia i ubóstwa poprzez systematyczną pomoc finansową i rzeczową realizowaną przez Ośrodek Pomocy Społecznej.
3. Objęcie pracą socjalną osób marginalizowanych, w tym bezrobotnych (długotrwale i chronicznie bezrobotnych), aby zachęcać do systematycznego poszukiwania zatrudnienia, wzięcia udziału w kursach i szkoleniach umożliwiających zmianę lub podniesienie kwalifikacji zawodowych.
4. Systematycznego dokształcanie pracowników socjalnych w zakresie kontraktu socjalnego.
5. Podjęcie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze i na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.
6. Tworzenie sprzyjającego klimatu dla potencjalnych inwestorów tworzących nowe miejsca pracy, m.in. poprzez promocję gminy oraz opracowanie i wdrożenie systemu

dogodnych ulg podatkowych z tytułu podejmowania pozarolniczej działalności gospodarczej.

7. Współdział w programach realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego przez instytucje integracji i pomocy społecznej oraz rynku pracy.
8. Bieżący monitoring ofert programowych i ewentualne opracowanie projektów mających na celu zmniejszenie skali bezrobocia.
9. Organizacja lokali socjalnych dla osób zagrożonych lub dotkniętych problemem bezdomności.

Polityka walki z ubóstwem powinna obejmować zwalczanie okoliczności sprzyjających pojawianiu się u bóstwa bądź jego utrwalaniu. Gmina powinna rozwijać system różnorodnych programów lokalnych, których celem będzie doprowadzenie do trwałej poprawy położenia poszczególnych kategorii ludzi.

Praca socjalna, świadczona poprzez pracowników OPS może również przyczynić się do łagodzenia następstw ubóstwa. Pracownicy socjalni do realizacji zamierzonych celów mogą wykorzystywać np; kontrakt socjalny.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2:

1. Monitorowanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie na terenie gminy,
2. Ograniczanie i zmiana struktury spożycia napojów alkoholowych,
3. Zmiana zachowań i postaw mieszkańców w sytuacjach związanych z alkoholem i narkotykami oraz przemocą w rodzinie.
4. Zintensyfikowanie stosownych form profilaktyki w zakresie uzależnień oraz agresji i przemocy, w tym przemocy w rodzinie, kierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży.
5. Podnoszenie kwalifikacji kadry nauczycielskiej w obszarze profilaktyki uzależnień i przemocy w rodzinie poprzez szkolenia.
6. Budowanie skutecznych form kontroli prawnej i społecznej nad szkodliwymi formami postępowania osób nadużywających alkoholu.
7. Zwiększenie świadomości społeczności lokalnej na temat problematyki uzależnień i przemocy w rodzinie – poprzez organizowanie spotkań, i pogadanek z udziałem przedstawicieli służby zdrowia, policji, wspieranie akcji informacyjnych.

8. Prowadzenie wśród dzieci i młodzieży edukacji eliminującej czynniki zagrażające prawidłowemu funkcjonowaniu społecznemu i psychologicznemu – promowanie zdrowego stylu życia.
9. Zwiększenie skuteczności i dostępności wsparcia, w tym leczenia i terapii, osobom uzależnionym, współuzależnionym i dotkniętym przemocą w rodzinie – możliwość skorzystania z wizyt u psychologa na terenie Ośrodka Pomocy Społecznej oraz z terapii indywidualnej i grupowej AA.

Czas realizacji działań:

Horyzont czasowy realizacji strategii, tj. lata 2018 - 2023.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Burmistrz Zakroczymia i Urząd Miasta Zakroczymia, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej i placówki oświatowe, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Powiatowy Urząd Pracy.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Obszar problemowy 4

Zwiększająca się na terenie gminy liczba osób w wieku produkcyjnym stwarza konieczność zapewnienia tej grupie odpowiednich usług wzmacniających i wspierających. Wraz z wiekiem nasilają się problemy zdrowotne i rośnie liczba osób dotkniętych niepełnosprawnością.

Cel strategiczny 4

Wsparcie osób starszych i niepełnosprawnych

Cele operacyjne:

1. Usprawnienie osób starszych i zapewnienie im właściwej opieki.

2. Podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności oraz aktywizacja osób upośledzonych psychicznie.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-2:

1. Systematyczny monitoring i analiza potrzeb mieszkańców będących w wieku poprodukcyjnym oraz niepełnosprawnych.
2. Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w miejscu ich zamieszkania, w szczególności poprzez: propagowanie aktywnego i zdrowego stylu życia, ułatwienie kontaktu z placówkami służby zdrowia i placówkami rehabilitacyjnymi (świadczenie transportu, utworzenie na terenie gminy gabinetu rehabilitacyjnego), wspieranie rodzin w opiece nad chorym w domu, uwrażliwienie społeczności lokalnej na potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych (rozwój wolontariatu na rzecz usług sąsiedzkich), rozwijanie usług opiekuńczych, w szczególności poprzez podnoszenie kwalifikacji kadry, co ma bezpośredni wpływ na jakość świadczonych usług.
3. Wsparcie materialne i rzeczowe osób w podeszłym wieku, samotnych i niepełnosprawnych.
4. Rozwijanie aktywnych form spędzania czasu wolnego poprzez osoby starsze i niepełnosprawne, w tym organizowanie cyklicznych spotkań integracyjnych, zaspokajanie potrzeb kulturalno – społecznych i rekreacyjnych.
5. Promowanie na terenie gminy klubu seniora.
6. Rozwijanie współpracy z instytucjami, sektorem pozarządowym i kościołem katolickim, prowadzącymi akcje na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych.
7. Zabezpieczenie realizacji prawa do nauki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej.
8. Umożliwienie nauki osobom niepełnosprawnym w systemie ponadgimnazjalnym oraz przygotowanie oferty edukacyjno – szkoleniowej dla niepełnosprawnych dorosłych; rozwój zróżnicowanych form edukacji osób niepełnosprawnych, zwłaszcza kształcenia integracyjnego.
9. Rozwijanie metod i programów integracyjnych w środowisku rówieśniczym o charakterze sportowym i kulturalnym

10. Przygotowanie i realizacja kampanii edukacyjno – informacyjnych na rzecz zmiany stereotypowych wyobrażeń i uprzedzeń wobec osób niepełnosprawnych i osób starszych.
11. Dostosowanie obiektów szkolnych dla potrzeb osób niepełnosprawnych , ponadto wyposażenie szkół w sprzęty i urządzenia wspierające samodzielność uczniów niepełnosprawnych.
12. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Państwowym Funduszem Rehabilitacyjnym Osób Niepełnosprawnych i Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie:
  - Likwidacji barier architektonicznych, w szczególności w obiektach użyteczności publicznej,
  - Aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.
13. Inicjowanie wolontariatu wśród społeczności lokalnej na rzecz opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi.
14. Wsparcie osób zaburzonych i chorych psychicznie w samodzielnym funkcjonowaniu na terenie gminy, w szczególności poprzez opiekę medyczną, poradnictwo socjalne i pomoc materialną.
15. Popularyzowanie zdrowego trybu życia i sposobów zapobiegania chorobom.
16. Wczesne diagnozowanie oraz ograniczanie skutków niepełnosprawności.
17. Wspieranie rodzin osób niepełnosprawnych, umożliwiające swobodne i niezależne funkcjonowanie w środowisku społecznym, zapewnienie pełnej opieki osobom niepełnosprawnym z umożliwieniem pozostawienia ich w środowisku rodzinnym.
18. Ochrona bezpieczeństwa socjalnego osób niepełnosprawnych i seniorów.
19. W przypadku wyczerpania wszystkich możliwości zapewnienia opieki w środowisku, umieszczenie osób wymagających całodobowej opieki w zakładach opiekuńczo – leczniczych lub domach pomocy społecznej.

Osoby niepełnosprawne w dążeniu do osiągnięcia własnych życiowych celów i warunków życia porównywalnych do tych, które osiągają osoby zdrowe, potrzebują

znacznego wsparcia ze strony społeczeństwa. Za wiele obszarów rzutujących na jakość życia tych osób odpowiadają władze lokalne.

Budzenie świadomości lokalnej na temat konieczności integracji społecznej to proces długotrwały, który powinien zacząć się wraz z procesem edukacji człowieka, pozwalając na postrzeganie osób niepełnosprawnych, chorych i starszych jako pełnoprawnych partnerów życia publicznego.

Realizację w/w celów należy rozpocząć równocześnie poprzez kampanię społeczną dotyczącą problemów osób niepełnosprawnych oraz działania zmierzające do likwidacji barier architektonicznych.

Specjalny punkt ciężkości powinien być położony na aktywizację zawodową osób niepełnosprawnych i tworzenie dla nich miejsc pracy zarówno w organizacjach publicznych jak i prywatnych. Niezbędne w tym celu jest podejmowanie aktywnych zabiegów o pozyskiwanie funduszy z różnych źródeł programowych (zarówno rządowych jak i pozarządowych).

Czas realizacji działań:

Horyzont czasowy realizacji strategii, tj. lata 2018 - 2023.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Burmistrz Zakroczymia i Urząd Miasta Zakroczymia, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

3.3. MONITORING I WDRŻANIE STRATEGII

Monitoring i Ewaluacja

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych. Całościowa ocena wymaga odpowiedzi na poszczególne pytania o zgodności ocenianej polityki z przyjętymi wartościami i zasadami. Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące normy, z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzenia nowych norm i procedur. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji.

Monitoring i ewaluacja dokumentu będą prowadzone poprzez zespół wdrażający i zespół oceniający strategię. Zespoły powinny zostać powołane przez burmistrza odrębnym zarządzeniem, a w jego skład mogą wejść m.in.: kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz inne osoby wskazane przez burmistrza, reprezentujące podmioty mające wpływ na kształtowanie rozwoju społecznego gminy Zakroczym. Zasady działania zespołów zostaną określone przez burmistrza stosownym zarządzeniem.

Zespół oceniający strategię winien ocenić poziom wdrażania poszczególnych celów i kierunków działań raz na rok, następnie przygotować raport monitoringowy. Zespół swoją ocenę powinien przekazać burmistrzowi i radzie, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań, np. programów celowych.

Wskaźniki stopnia efektywności realizacji strategii

Do oceny wdrażanych działań i zaplanowanych w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych celów wykorzystane zostaną wskaźniki monitoringowe. W tym celu, aby móc jasno określić stopień efektywności realizacji strategii, dla każdego celu operacyjnego wyznaczono wskaźniki oceny efektywności jego realizacji. Prezentowana poniżej lista nie wyczerpuje wszystkich wskaźników, jakie mogą być zastosowane w procesie monitorowania strategii. W miarę rozwoju systemu monitorowania strategii będą mogły zostać

zidentyfikowane nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzować przebieg realizacji podejmowanych działań.

Proponowane wskaźniki oceny efektywności

Cel strategiczny 1

Cele operacyjne 1-3

- Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej,
- liczba pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej,
- liczba świadczeniobiorców systemu pomocy społecznej przypadających na pracownika socjalnego,
- liczba nowych pomieszczeń będących w dyspozycji GOPS,
- liczba pracowników GOPS uczestniczących w szkoleniach,
- stopień dostępności informacji o możliwych formach pomocy społecznej,
- liczba inicjatyw społecznych i grup samopomocowych,
- liczba organizacji pozarządowych realizujących zadania dotyczące rozwiązywania problemów społecznych,
- liczba odbytych szkoleń przez liderów lokalnych,
- liczba spotkań przedstawicieli samorządu gminy z przedstawicielami sektora pozarządowego,
- liczba wspieranych organizacji pozarządowych,
- liczba wolontariuszy.

Cel strategiczny 2

Cele operacyjne 1-3

- Liczba rodzin objętych pomocą socjalną,
- liczba osób i rodzin korzystających ze wsparcia z systemu pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych,
- liczba osób i rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym oraz liczba porad,
- liczba uruchomionych świetlic oraz liczba dzieci objętych ich wsparciem,
- liczba dzieci objętych dożywianiem,
- liczba spotkań przedstawicieli Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej i placówek oświatowych,
- liczba dzieci objętych przez powiatowe jednostki zapewniające opiekę i wsparcie,
- liczba rodzin objętych kuratelą sądową,
- liczba nieletnich objętych kuratelą sądową,
- liczba kampanii medialnych i informacyjnych, w których brano udział,
- liczba i rodzaj alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży oraz liczba osób z nich korzystających.

Cel strategiczny 3

Cel operacyjny 1

- wielkość stopy bezrobocia,
- liczba osób bezrobotnych na terenie gminy, w tym liczba osób objętych przez PUP różnymi formami wsparcia,
- liczba osób i rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej z powodu bezrobocia i ubóstwa,

- liczba osób marginalizowanych objętych pracą socjalną,
- liczba pracowników socjalnych objętych doksztalaniem w zakresie wdrażania nowych instrumentów w pracy socjalnej,
- liczba nowych inwestorów,
- powierzchnia/ ilość nowych terenów pod inwestycje,
- liczba opracowanych i realizowanych projektów w celu pozyskania środków z Europejskiego Funduszu Społecznego oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba nowych lokali komunalnych i socjalnych.

Cel operacyjny 2

- Liczba osób i rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej z powodu alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie,
- liczba badań diagnostycznych przeprowadzonych w obszarze uzależnień oraz liczba osób nimi objęta,
- liczba realizowanych programów profilaktycznych oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba szkoleń kadry nauczycielskiej w obszarze profilaktyki uzależnień i przemocy w rodzinie oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba podmiotów objętych kontrolami przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- liczba przedsięwzięć służących zwiększeniu świadomości społeczności lokalnej na temat problematyki uzależnień i przemocy w rodzinie,
- liczba realizowanych programów w zakresie promocji zdrowego stylu życia oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba osób objętych wsparciem przez punkt konsultacyjno – terapeutyczny,
- liczba opracowanych programów w celu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Cel strategiczny 4

Cele operacyjne 1 - 3

- Liczba osób w wieku produkcyjnym i ich udział w ogóle mieszkańców,
- liczba osób dotkniętych niepełnosprawnością,
- liczba programów realizowanych w zakresie promocji zdrowego stylu życia oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba i rodzaj świadczonych usług opiekuńczych oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba opiekunek środowiskowych,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej,
- liczba osób objętych pomocą w ramach rodzinnego domu pomocy,
- liczba wspólnych inicjatyw różnych podmiotów działających na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych,
- liczba zlikwidowanych barier architektonicznych,
- liczba wolontariuszy,
- liczba osób zaburzonych i chorych psychicznie objętych wsparciem oraz liczba i rodzaj świadczonych im usług,
- liczba osób umieszczonych w zakładach opiekuńczo – leczniczych,
- liczba osób skierowanych do domów pomocy społecznej.

Powyższe wskaźniki są w większości dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych instytucji zajmujących się pomocą społeczną. Podstawowymi wskaźnikami, jakie mogą być przyjęte dla pomiaru efektywności wdrażania strategii, są wskaźniki ekonomiczne i społeczne.

4. UWAGI KOŃCOWE

Rozwiązanie problemów społecznych ma charakter długofalowy, dlatego też wyrażona w Gminnej Strategii Polityki Społecznej konstrukcja celów i zadań przeznaczonych do realizacji jest jak najbardziej celowa i uzasadniona.

Zapisy zawarte w strategii będą realizowane w ramach kierunków poszczególnych działań, w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

Strategiczne cele w poszczególnych programach powinny być realizowane w oparciu o następujące zasady:

- Zasadę pomocniczości,
- Zasadę solidaryzmu,
- Zasadę równości szans do świadczenia usług publicznych,
- Zasadę współodpowiedzialności,
- Zasadę ciągłości działania,
- Zasadę jawności, bezstronności i przejrzystości działania.

Podstawowym celem monitorowania jest dostarczenie wiarygodnych informacji przydatnych do oceny i ewentualnej modyfikacji podjętych działań, co oznacza, że monitorowanie służy ewaluacji strategii.

Gwarancją skuteczności realizacji priorytetowych celów poszczególnych programów tworzących Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych jest trwałość i efektywność rozwiązań systemowych zapisanych w ustawie, które pozwolą na stopniowe minimalizowanie źródeł wykluczenia społecznego, zagrożenia bezpieczeństwa socjalnego, a w przyszłości na wyeliminowanie tych zagrożeń.

Inne dokumenty programowe w zakresie lokalnej polityki społecznej powinny być zgodne z wytycznymi w niniejszym dokumencie celami strategicznymi i kierunkami działań. Powinny je również rozwijać i uszczegóławiać. Odnosi się to zarówno do programów przyjmowanych przez organy samorządu corocznie, jak i dokumentów wieloletnich, m.in.:

- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Zakroczym w 2018 r.

- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy na lata 2015-2020.
- Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2017-2019.
- Rządowy Program „Pomoc Państwa w Zakresie Dożywiania na lata 2014-2020.

Autorzy niniejszego dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania tym wszystkim, którzy przyczynili się do identyfikacji najważniejszych problemów społecznych środowiska lokalnego.

UZASADNIENIE

Obowiązek opracowania gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z art. 17 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz.U. z 2018 r. poz.1508).

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla gminy Zakroczym na lata 2018 – 2023 jest wieloletnim dokumentem programowym, który ma istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa społecznego mieszkańców gminy Zakroczym, w szczególności zaś grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowywania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez gminę środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych.

Przyjęcie Strategii, jej wdrożenie, monitoring i nadzór nad realizacją a następnie ewaluacja, pozwolą na rozwiązanie czy chociażby częściowe ograniczenie uciążliwości problemów społecznych, które są obecne w życiu mieszkańców gminy Zakroczym.

W związku z powyższym podjęcie uchwały jest uzasadnione.